

05000

Notizen
Meyers
des Interests

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΠΕΡΙ ΤΙΝΟΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΥ ΤΟΥ ΝΟΜΟΚΑΝΟΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΝΟΥΗΛ ΜΑΛΛΑΞΟΥ

ὑπὸ

Ε. Α. ΣΙΔΕΡΙΔΟΥ

(Ἀνεκοινώθη ἐν συνεδρίᾳ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐπιτροπῆς τῇ 17ῃ Μαρτίου 1907).

1. Ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Μηθύμνης κύριος Στέφανος ἐδωρήσατο εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου χαρτῶν χειρόγραφον τεῦχος, ὁγδόου σχήματος· ἐφαρμένης οὗσης τῆς δέσεως αὐτοῦ, πρὸς πρόληψιν περαιτέρω φθορᾶς, ἐπεσκευάσαμεν αὐτήν, συμπληρώσαντες δι' ἀγράφων φύλλων, ὅσα ἡ ἐπιμελὴς γενομένη ἀπαρίθμησις αὐτῶν κατέδειξεν ἀπολεσθέντα. Τὸ τεῦχος ἀριθμεῖ νῦν φύλλα 172, ἥτοι 344 σελίδας, ἐκάστη τῶν ὁποίων περιλαμβάνει εἴκοσι καὶ μίαν σειρὰς τῶν σελίδων τρεῖς μὲν (26, 132, 146) ἐντελῶς, τέσσαρες δὲ (108, 131, 245, 336) ἐν μέρει ἀγγραφοὶ ἀφέθησαν ἐξ ἀρχῆς· τριάκοντα δὲ (75/6, 235/6, 247/8, 281/2, 295/314, 331/2) ἀφῆρθησαν εἴτε, φθαρείσης τῆς κατὰ τὴν ράχιν δέσεως τοῦ τεύχους, ἐξερρύθησαν καὶ τέσσαρες (77/8, 283/4) ἡκρωτηριάσθησαν σχισθεῖσαι. Εἰς τὰς σελίδας 1—3 περιλαμβάνεται τὸ προοίμιον τοῦ συλλογέως καὶ χρονογραφικὸν σημεῖωμα· εἰς τὰς 3—25 πίναξ τῶν τίτλων τοσ' κεφαλαίων, καὶ εἰς τὰς λοιπὰς τὸ κείμενον, ἀριθμοῦν τῆζ' κεφάλαια, ἑνδεκα δηλαδὴ πλέον τῶν ἐν τῷ πίνακι. Ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀνωτέρω ὑποδειχθεισῶν σελίδων δέκα μὲν κεφάλαια (οζ', π', πβ', πγ', πδ', σπζ': σδ', τκζ', τμε', καὶ τηγ') μένουσιν ἡκρωτηριασμένα, εἴκοσι δὲ καὶ ἑν (οη', οθ', σπη', σπθ', τλ'—τμδ', τπδ', τπε') ἐξ ὁλοκλήρου ἔλειψαν· τούτων τοὺς τίτλους εὐρίσκουμεν ἐν τῷ πίνακι. Ὁ ἀντιγραφεὺς πρὸς τὸ τέλος τοῦ τε καταλόγου καὶ τοῦ κειμένου ἐν σελ. 243—245 μετέβαλε τὸν γραφικὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα, ἐν γένει εὐανάγνωστον ὄντα καὶ ὁμαλόν· ἐκόσμησε δὲ διὰ πολυχρώμων μὲν χρυσοποικίλων ἐπικεφαλίδων τὰς σελίδας 27, 109, 194 καὶ 195, δι' ἀπλῶν δὲ συμπεπλεγμένων γραμμῶν ταινιωδῶν τὰς σελίδας 291 καὶ 332, καὶ διὰ ποικίλων κεφαλαίων

γραμμάτων, βυζαντινῆς καλλιτεχνίας, τὸ ἀρχικὸν στοιχεῖον διαφόρων κεφαλαίων, οἷον· τὸ Ε (ἐν σ. 190, 223), τὸ Η (ἐν σ. 27, 32, 114, 177, 192, 228), τὸ Ι (ἐν σ. 148, 212), τὸ Κ (ἐν σ. 195), τὸ Λ (ἐν σ. 234), τὸ Ο (ἐν σ. 195, 197, 210, 219, 268, 278), τὸ Π (ἐν σ. 260, 341) καὶ τὸ Τ (ἐν σ. 193, 209, 214, 218). Τῶν τίτλων τὸ μὲν πρῶτον γράμμα διὰ μαύρης μελάνης, τὰ δὲ λοιπὰ διὰ κοκκίνου χρώματος· τοῦ δὲ κειμένου τὰ πάντα, τὸ πρῶτον κοκκίνον, τὰ λοιπὰ μαύρα· πολλῶν δὲ λέξεων λείπει τὸ πρῶτον γράμμα, ἀφ' ὧν προφανῶς ὑπὸ τοῦ γραφόντος, διὰ τὴν εἰς χεῖρας αὐτοῦ κρατουμένην ἄλλου χρώματος γραφίδα, καὶ λησμονηθὲν ἔπειτα. Εἰς τὴν ὦαν σημειοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐρυθρᾷ μελάνῃ συντετμημένοι αἱ πηγαί, ἥτοι οἱ κανόνες τῶν ἀγίων ἀποστόλων, τῶν συνόδων, τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας, τῶν αὐτοκρατόρων, πατριαρχῶν καὶ λοιπῶν καὶ διὰ στοιχείων ὁ αὖξων τῶν κεφαλαίων ἀριθμός. Ὅσα κεφάλαια προσοχῆς ἄξια ἐθεώρησεν ὁ ἀντιγραφεὺς ὑπέδειξε σημεῖωσας ἐν τῇ ὦα διὰ ποικίλων καλλιτεχνικῶν μονογραμμάτων τὴν λέξιν «ὄρα» (σ. 28, 56, 73, 156), «ὄρα καλῶς» (σ. 53), «ὄρα ὅλον καλῶς» (σ. 99, 120), «ὄρα ὡραῖον καλῶς» (σ. 218), «ὄρα θαυμαστόν», «ὄρα τὴν ἐξήγησιν» (σ. 114), «ὄρα ὅλον» (σ. 129) διὰ μονογράμματος ἐπίσης ἐσημείωσεν εἰς τὴν ὦαν τὸ ὄνομα τοῦ Χρυσοστόμου (σ. 48, 49, 55), ὡς καὶ τὴν λέξιν «κεφάλαιον». Τῶν ἐν τῷ κειμένῳ συντετμημένων λέξεων αἱ κυριώτεραι εἰναι αἱ ἐξῆς: ἄνος = ἄνθρωπος. — ΙϚ ΧϚ = Ἰησοῦ Χριστοῦ. — Κυ Θε = Κυρίου Θεοῦ. — S = καί. — Μροπολίτης = μητροπολίτης. — πρίαρχης = πατριάρχης. — πνικός = πνευματικός. — πνα = πνεῦμα. — πηρ = πατήρ καὶ ἄλλαι τινὲς εὐνόητοι. Συμπεπλεγμένα γράμματα ἔχει τὸ

ου, ευ, τρ, το, τα, ει, και την κατάληξιν ας τῆς ἐνικῆς γενικῆς των θηλυκῶν ἢ τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς, ὡς καὶ τὴν τῆς πληθυντικῆς γενικῆς ὡν καὶ ἄλλα τινά.

Διαφόρων γραφῶν καὶ ἐποχῶν σημειώματα ὑπάρχουσιν εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἐσωτερικὰς ἐπιφανείας τῶν ἐκ ξύλου πινακίδων (τῶν ἐξωτερικῶν δέρματι κεκαλυμμένων), εἰς τὴν ὡς πάλιν τινῶν, εἰς κενὰ μέρη ἄλλων καὶ εἰς τὸ ἄνευ κειμένου τελευταῖον φύλλον, τὸ ἀποτελοῦν τὰς σελίδας 343—344. Ἐξ αὐτῶν γίνονται γὰρ γνωστοὶ οἱ γράψας καὶ τινες τῶν κατόχων· ἐν σελ. 343 εὐρηται: «*γεῖρ ταπεινοῦ δημοτρίου τάχατες καὶ παιδαγογού, καὶ σαθρομένα βιβλία ἐξανακενουργήτο ἐκώμης σκαρτέζη: ἐνέτει σ[ωτη]ρίῳ ἀρχοῦ*»· ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ἐπιφανείᾳ τῆς ἐν ἀρχῇ πινακίδος: «*† εἰς τοῦτο το χαρτι ηνε τις σουσανας καὶ ὡπρος το παρη καὶ το αποξενοση να εχη τας αρας τον αγη θεοφορον πα*», καὶ ἐν σελ. 344: «*† αυτο το χαρτι ηνε τις σανας καὶ ο πλος το παρι να ηνε αφορισμενος καὶ κατιραμενος καὶ αναθεματισμενος*». Δις ὑπάρχει σύμπλεγμα τι ὀνόματος κυρίου, ἴσως «*Κοσταντῆς Μουμουτζογλου*», ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ὡσαύτως ἐπιφανείᾳ τῆς ἐν ἀρχῇ πινακίδος. Ἐν τῇ ὡς τῆς 25 σελίδος: «*του κυριακου ηνε εἰπον: εἰς τοῦτο ο νομος ινε του...*», ἐν δὲ σελ. 344: «*† $\frac{18}{11} \frac{x}{s}$ κυριακος τουρα μάτης κοστα*». Ἐπὶ παναλαμβάνεται πλειστάκις τὸ ἐπώνυμον αὐτόθι καὶ ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ἐπιφανείᾳ τῆς ἐν ἀρχῇ πινακίδος: *ραματῆς, ραμουτῆς, ραμ...* ἐν σελ. 344: «*αδούλος των τεκτων του Θεου ο ταπεινος κτήμης*», διὰ κοκκίνου χρώματος. Ἐν σελίδι 343 καὶ ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ἐπιφανείᾳ τῆς ἐν τέλει πινακίδος *αβιβλίον ἐμοῦ σήμερον, καὶ αὐριον ἐταίρου καὶ οὐδέποτε τινός*. Εἰς τὸν κενὸν χώρον τῆς μόνον δύο σειρὰς κειμένου ἐχούσης 336 σελίδος ὑπάρχει σημειώσεις ξυλίας καὶ οἰκοδομητικῆς ὕλης, ὧν τὰ ποσὰ διὰ στοιχείων ἀντὶ ἀραβικῶν ἀριθμῶν ἐσημειώθησαν. Ἐν σελ. 342 καταγράφονται τὰ ἐπόμενα ὀνόματα: «*σταμάτι. Τράνταση. λῆα. πολυχρόνη. ράλη. οταματι. αθανασιον. διμητράκοι. βεργούλα. δεσπηνοῦ. Θεοφανη. κοστατη. Κάσαντρα. φουμήα. κρηκο. ἀργίρης. ραλης*». Πλὴν τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἀλλαχού σημειώσεις ὀνομάτων, χάριν μνημοσύνου ἀναμφιβόλως καὶ μέρη ἐκκλησιαστικῶν τινῶν τροπαρίων.

2. Τὸ χειρόγραφον τοῦτο εἶναι ἐν ἐκ τῶν ἐς ἑκατοντάδας ἀριθμουμένων καὶ ἐν βιβλιο-

θήκαις Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως σφζομένων ἀντιγράφων Συλλογῆς ἐκκλησιαστικῶν κανόνων, νεαρῶν, καταλόγων πατριαρχικῶν, ἐπισκοπῶν κτλ., συμπηχθείσης ὑπὸ τοῦ Μανουὴλ Μαλαξοῦ,¹ καὶ γνωστῆς ὑπὸ τίτλους: βιβλίον νόμιμον, νομικόν [γνωμικόν Φαβρικήν], τὸ Νομοκάνονον, ὁ Νομοκάνων-ἀνονος, ὁ Νομοκάνων-κανόνος, ὁ Νομοκρίτης (ὡς τὸν τοῦ παρόντος, κατὰ τὸ δικαιοκρίτης, ὄνειροκρίτης). Προτάσσεται σύντομον προοίμιον καὶ ἔπεται αὐτῷ σημείωμα, ἀμφότερα ἐν ἀρχαῖζούσῃ γλώσσῃ συντεταγμένα· ἐξ αὐτῶν δηλοῦται τίς ὁ σκοπὸς τῆς συλλογῆς, ὁ συλλογεύς, ἡ πατρίς, ἡ κατὰστασις αὐτοῦ καὶ ὁ χρόνος τῆς συμπήξεως τῆς συλλογῆς, ὁ ὁποῖος ὀρίζεται εἰς ἔτη ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἰνδικτιῶνος καὶ ἀπὸ Χριστοῦ· εἰς τινα ἀντίγραφα φέρεται καὶ μὴνολογία· σημειωτέον ὅτι αἱ διάφοροι αὐταὶ χρονολογίαι δὲν ἀντιστοιχοῦσιν ἀκριβῶς· αἱ μόνον ὀρθαὶ χρονολογίαι εὐρίσκονται εἰς δύο μόνον χειρόγραφα 1) εἰς τὸ χειρόγραφον, ἀφ' οὗ ἐδημοσίευσεν τὸ προοίμιον καὶ τὸ σημείωμα ὁ Z. von Lingenthal, ἔχον: «*ἐν ἔτει ζο', ἰνδ. ε', ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἀπὸ δὲ... Χριστοῦ ἀρξβ'*»· 2) εἰς τὸ ἐν Ὁξφόρδῃ χειρόγραφον, ἔχον: «*ἐν ἔτει ζοα', ἰνδ. ε', ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἀπὸ δὲ... Χριστοῦ ἀρξγ', Μαρτίῳ ε'*». Ὁ Μάρτιος τοῦ 7070, ἰνδικτιῶνος ε' ἀνήκει εἰς τὸ σωτήριον 1562 ἔτος, ὁ δὲ τοῦ 7071, ἰνδικτ. ε' εἰς τὸ 1563. Ἐπομένως ἀνακριβῶς λέγεται ὅτι τὸ ἔργον συνετάχθη τῷ 1561·² τυπογραφικὸν δὲ λάθος ἐγένετο εἰς τὸν ὀριζόμενον XIV αἰῶνα, ἀντὶ XVI, διὰ τὸ ὑπ' ἀριθ. 6 χειρόγραφον τοῦ Νομοκάνονος τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς [Σ. Ἀδάμπος, ἐν σ. 96 τοῦ Α' τ. τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος, Ἀθ. 1904]. Ἀντιγράφων τινῶν τὰ ἀπὸ κτίσεως κόσμου

1. Πληρέστεραι εἰδήσεις περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Μανουὴλ Μαλαξοῦ εὐρίσκονται παρὰ Γ. Ζαβίρα [Ἑλλ. Στάτρον, Ἀθ. 1871, σ. 118/121]. — Κ. Σάββα [Νεοελλ. Φιλ., Ἀθ. 1868, σ. 185/6]. — Zach. von Lingenthal [die Handbücher des Geistlichen Rechts aus den Zeiten des untergehenden Byzantinischen Reichs und der Turkischen Herrschaft, ἐν τοῖς Memoires de l'Academie Impériale des Sciences St. Petersburg, VIIe Serie, t. XXVIII, No 7, St. P. 1881, s. 1—45].

2. Α. Σγούτας, ἐν ὑποσημ. εἰς σ. 165 τοῦ Παραρτ. τοῦ Ζ' τόμ. τοῦ περιοδικοῦ «Θέμις», Ἀθ. 1856. Ἀντ. Μομφερᾶτος, ἐν σ. 309/310 τοῦ Δ' τ. τοῦ Δελτίου τῆς ἱστ. καὶ ἐθν. ἐταιρ. τῆς Ἑλλάδος. Ἀθ. 1895.

ἐτη δὲν ἀντιστοιχοῦσιν εἰς τὰ τῶν ἰνδικτιῶ-
νων· ἄλλων δὲ εἰς τὰ ἀπὸ Χριστοῦ· τὸ ὑπὸ
Ἀλλατίου μνημονευόμενον ἔχει οὕτως: «ἐν ἔτει
ἐπτάκις χιλιοστῶ ἐξδομηκοστῶ πρώτῳ ἀπὸ
κτίσεως κόσμου· ἀπὸ δὲ τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ
καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς κατὰ
σάρκα γεννήσεως αὐτοῦ ἀφ' ἑβ', μαρτίῳ πέμ-
πτῳ»¹ ὁ Νανιανὸς κωδιξ 232, ἐν τῇ Βιβλιο-
θήκῃ τοῦ Ἀγίου Μάρκου, φέρει: «ἐν ἔτει
ζοά', ἰνδ. 5', ἀπὸ κτίσεως κόσμου· ἀπὸ δὲ
...Χριστοῦ ἀφ' ἑβ', μαρτίῳ ε'»² οὕτω καὶ ὁ
Κωδιξ 195 (3268) τῆς ἐν Ἀθῶν μονῆς τοῦ
Κουτλουμισίου,³ καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Βελεγράδων
μητροπολίτου Ἀνθίμου μνημονευόμενος·⁴ ἄλλο
χειρόγραφον διαφέρει καὶ εἰς τὴν μηνολογίαν:
ἐν ἔτει ζοά', ἰνδ. ε', ἀπὸ κτίσεως κόσμου·
ἀπὸ δὲ...Χριστοῦ ἀφ' ἑβ' Ἀπριλίου ιβ'»⁵ ἔτε-
ρον: «ἐν ἔτει ζοά', ἰνδ. ε', ἀπὸ κτ. κ. ἀπὸ
δὲ...Χριστοῦ ἀφ' ἑβ', Μαρτίῳ ε'»⁶ καὶ οὕτω
καθεξῆς. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἀντιγραφεῖς
μετὰ τῆς ἀρχικῆς ταύτης χρονολογίας, ἥ καὶ
ἄνευ αὐτῆς, προσέθετον τὴν ἑαυτῶν, πολλὰ
κις ὑποκαθίστων καὶ τὰ ἴδια αὐτῶν ὀνόματα,
ἐπώνυμα, πατρίδα καὶ νῶν ἢ μονήν, ἐνθα
διῆγον, παραλείποντες τὰ ἀρχικά, ὡς ἐἴδιον
ἔργον ἦτο· διεσκέυαζον πρὸς τοῦτοις οὐ μόνον
τὸ λεκτικόν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑλικόν κατὰ λόγον
τῶν γνώσεων αὐτῶν καὶ τῶν ἐθίμων τοῦ τό-
που· διὰ τοῦτο ὁ ἀριθμὸς τῶν κεφαλαίων δὲν
εἶναι ὁ αὐτὸς εἰς τὰ διάφορα ἀντίγραφα· ἐκ-
τενέστερα δὲ πάντων ἐγνωρίσαμεν τὸ τοῦ
Zach. von Lingenthal, τὸ ὑπ' ἀριθ. 31
τῆς τῆς βιβλιοθήκης Μηλεῶν (τοῦ ΙΖ' αἰῶ-
νος) καὶ τὸ ἐκ τῶν χειρογράφων τοῦ Πα-
τριαρχείου Ἱεροσολύμων ἕκαστον τῶν ὁποίων
ἀριθμεῖ 694 κεφάλαια.⁷ Ὁ Α. Σγούτσας

λέγει ὅτι ὑπῆρχεν ἀντίγραφον «εἰς τὸ μο-
ναστήριον τῶν Ἱερώων εἰς τὸ τοῦ Ἀθωνος
ὄρος τοῦ ἔτους 1608 ἐκ κεφαλαίων 580 ἐν
τῇ ἀρχαίᾳ ἐλληνικῇ γλῶσσῃ γεγραμμένον,
ἧς (ι) προηγείται πρόλογος ἐπειδὴ ἐν τοῖς
ἱεροῖς καὶ εἰς τὸ ὅποιον λέγει (τίς;) ὅτι ὁ
Μαλαξὸς συνέταξε τὴν βίβλον ταύτην εἰς τὰ
1561».¹ Ἡ περὶ τοῦ χειρογράφου τούτου
σιγὴ τοῦ Λάμπρου (τοῦ δημοσιεύσαντος τὸν
Κατάλογον τῶν χειρογράφων τῶν βιβλιοθηκῶν
τοῦ ἁγίου ὄρους ἐν Ὁξωνίᾳ 1895—1900),
ἡ διάφορος ἀρχὴ τοῦ προλόγου καὶ τοῦ ἐν
ἅπασιν τοῖς ἀντιγράφοις ὁμοιομόρφου προσι-
μίου, ἡ ρητὴ καὶ κατ' ἐπανάληψιν δῆλω-
σις τοῦ συλλογῆς ἐν τῷ προσιμίῳ περὶ
τῆς συμπήξεως τοῦ ἔργου αὐτοῦ κατὰ γλῶτταν
Ἑλλάδα, ἀλλ' εἰς ἀπλὴν φράσιν, πείθουσιν
ἡμᾶς ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ Σγούτα ἀναφερόμενον
χειρόγραφον ἀποδιδόται εἰς νεώτερον συλλογῆα,
μνημονεύσαντα ἀνακριβῶς ὡς ἐν ἔτει 1561
συμπληθείσης τῆς συλλογῆς τοῦ Μαλαξοῦ·
αὕτη ὡς εἶδομεν, συνεπλήχθη τῇ ε' Μαρτίου
1562, καίπερ τοῦ Ἀντ. Μομφερράτου ὀρίζον-
τος καὶ αὐτοῦ τὸ 1561 ἔτος καὶ διατεινομέ-
νου ὅτι χέκτηται τοῦ ἔτους τούτου χειρόγρα-
φον [ἐνθ' ἀν.]. Τὸ ἐν τῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ
Ἀθηνῶν ὑπ' ἀριθ. 1399 χειρόγραφον ὁ μὲν
Σακελλίων λέγει ἐν τῷ καταλόγῳ ὅτι εἶναι
ιδιόγραφον τοῦ Μαλαξοῦ, ἀλλ' ὁ περὶ ταῦτα
πεπειραμένος φίλος κ. Περ. Γ. Ζερλέντης ἔγρα-
ψεν ἡμῖν ὅτι οὐ μόνον τοῦ Μαλαξοῦ δὲν εἶναι
ιδιόγραφον, ἀλλὰ καὶ πολὺ νεώτερον, τελευ-
τῶντος τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, ἔχον φηγ' κεφάλαια.
Τὸ ἐξεταζόμενον χειρόγραφον φέρει ἐν τέλει
τοῦ ἀρχικοῦ σημειώματος χρονολογίαν «ἐν
ἔτει ζροθ', ἀπὸ Χριστοῦ 1671»· ἐπομένως ἡ
ἀντιγραφή ἤρχισε μὲν μετὰ τῶν μηνῶν Ἰα-
νουαρίου καὶ Αὐγούστου τούτου τοῦ ἔτους,
ἀνηκόντων εἰς τὸ 7179 τῆς κοσμογονίας, ἐτε-
λείωσε δὲ κατὰ τὸ 1672, ὡς ἐξάγομεν ἐκ τοῦ
ἐν σ. 343 τοῦ σημειώματος τοῦ παιδαγωγοῦ
καὶ βιβλιοδέτου Δημητρίου, οὗ ἐμνήσθημεν
ἄνωτέρω

3. Κατὰ τὸν ΙΣ' αἰῶνα μνημονεύονται οἱ
ἐπόμενοι, Ναυπλιεῖς τὴν πατρίδα, Μαλαξοί:
α') Σταυράκης Μαλαξὸς, ἱερεὺς, υἱὸς Ἀν-
δρονίκου καὶ Ἀννης· ἦτο ἐν ἔτει 1522 σκευο-
φύλαξ Ναυπλίου.² β') Νικόλαος Μαλαξὸς,

1. L. Allatius, ἐν σ. 1307 de eccl. occid. et O-
rient. parpetua consens Coloniae 1648.

2. Mingarelli, Gr. cod. apud. Nanios Bono-
niae 1784, ἐν ccxxxiv.

3. Σ. Λάμπρος, Κατάλογος τῶν χειρογρ... τοῦ Ἀγίου
Ὁρους, Oxoniae 1895, 1900.

4. Ἑκκλ. Ἀλήθεια, Κ/πολεις 1884, τ. Δ' σ. 527-528.

5. Ν. Κατράμης, Ἀνάλεκτα Ζακύνθου, ἐν Ζακύνθῳ
1880, σελ. 253—4.

6. Π. Παπαγεωργίου, ἐν σελ. 68 τοῦ VII τόμου τοῦ
Byzantinische Zeitschrift, Leipzig, 1897. Ἐν ἄλλῳ
δὲ χειρογράφῳ, κατὰ τὸν αὐτὸν ἐν σελ. 286 τοῦ III τό-
μου (1894) ὡς ἐξῆς: «ἐν ἔτει ζοά', ἰνδ ε' ἀπὸ κτ. κ.
ἀπὸ δὲ...Χριστοῦ ἀφ' ἑβ', Μαρτίῳ ε'».

7. Α. Π. Κεραμεύς, Κατάλογος τῆς ἐν Μηλεαῖς βιβλ.
ἐν Ἐπετηρίδι Πατριάρχου 1901. Ἱερ. βιβλ. τ. Γ', σ. 130.

1. Α. Σγούτσας, ἐνθ' ἀν.

2. Κατράμης, Ἀνάλ. Ζακύνθου, ἐν Ζακύνθῳ, 1880, σ.
119, 154. Ζ. von Lingenthal, die Handbücher κτλ.

ιερεύς, υἱὸς τοῦ προηγουμένου, ἔχων καὶ νεώτερον ἀδελφὸν Ἀνδρόνικον, ὁμώνυμον τῷ πάππῳ· διετέλει τῷ 1546 πρωτόπαππας Ναυπλίου, εἴτα, μέχρι τοῦ 1554, ἐφημέριος τῆς ἐν Βενετίᾳ ἱερᾶς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου· ἀπέθανε τῷ 1594 ἐν Ζακύνθῳ, καταλιπὼν υἱὸν Σταυράκην, ὁμώνυμον τῷ πάππῳ· ἐπιμελεία αὐτοῦ ἐξεδόθησαν ἐν Βενετίᾳ διάφορα ἐκκλησιαστικὰ βιβλία.¹ γ') Γρηγόριος Μαλαζός, ἴσως ἱερεύς· ἐ χρημάτισεν ἐπιμελητὴς καὶ διορθωτὴς διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων ἐκδοθέντων ἐν Βενετίᾳ ἀπὸ τοῦ 1558 μέχρι τοῦ 1586.² δ') Ἰωάννης Μαλαζός, γραμματεὺς, ἀναγνώστης· ἀντέγραψε συλλογὴν Κανόνων τῷ 1565 ἐν Γαλατῇ καὶ τὸ χρονικὸν τοῦ Μανασσῆ, ἀγορασθὲν τῷ 1578 ὑπὸ τοῦ Γέρλαχ.³ ε') Δημήτριος Μαλαζός, ἱερεύς· ἦτο οἰκονόμος τῆς Μητροπόλεως Ναυπλίου καὶ Ἀργους πρὸ τοῦ 1560, ὅτε ἦτο ἐν τοῖς μακκρίταις. ζ') Μανουὴλ Μαλαζός, ὁ συντάκτης τοῦ μετὰ χεῖρας Νομοκάνονος· ἐκ τοῦ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο προτασσομένου σημειώματος γνωρίζομεν ὅτι ἦτο υἱὸς τοῦ προηγουμένου καὶ ὅτι περὶ τὸ 1560-1563 ἔτος εἶχε τὸ ὀφφίκιον νοταρίου τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως τῶν ἐν Βυζαντίᾳ Θηβῶν, ἀρχιερατευόντος Ἰωάννου, οὗ τὸ ἐπώνυμον Μακρῆς.⁴ Φθίνοντος τοῦ ἔτους 1577 εὗρισκόμεν αὐτὸν πολὺ γέροντα, παχύσαρκον, ἐν Κωνσταντινουπόλει βιοῦντα καὶ ἔργον ἔχοντα τὴν ἐπὶ πληρωμῇ ἀντιγραφῆν κωδικῶν ἀξίας καὶ τὴν ἐν μικρῷ καὶ ἀθλίῳ οἴκῳ, ὑπὸ τὸ πατριαρχεῖον, διδασκαλίαν μαθημάτων εἰς

μειράκια καὶ παῖδας Ἑλλήνων· ὁ ταῦτα μαρτυρῶν Στέφανος Γέρλαχ, αὐτόπτης, προστίθισιν ὅτι εἰς τὸ οἶκημα αὐτοῦ εἶχεν ἀνθρωπίνους ἰσθμους (piscis siccatus), οὓς, ὁ ἴδιος μαγειρεύων, ἔτρωγεν· ὁ τι δ' ἐκέρδαινε ἐδαπάνᾳ εἰς οἶνον· κατὰ Μάρτιον τοῦ 1581 ἀπεβίωσεν.¹ Ἀγνωστον ποῦ ἐπαιδεύθη.² ἦτο ἐν τούτοις ἐγκρατὴς τῆς ἀρχαίας γλώσσης, ἀφ' οὗ ἔκαμε παραφράσεις καὶ μετὰ γλωττίσεις ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν ἀπλὴν. Οἱ νεώτεροι λέγουσιν αὐτὸν διδάσκαλον χρηματίσαντα τῆς πατριαρχικῆς σχολῆς, ἀλλ' οἱ σύγχρονοι ἐκείνου οὐδὲν ἀναφέρουσιν· εὐλόγως δ' ἐγείρονται ἀμφίβολοι τινες σκέψεις ἐπὶ τούτῳ, ὅταν ληφθῶσιν ὑπ' ὅψιν τὰ τοῦ Γέρλαχ, ὡς ἄνω, λεγόμενα καὶ συνδυασθῶσι καὶ τὰ ἐξῆς ὑπὸ τοῦ διαδεξαμένου τοῦτον εἰς τὸ τῆς ἐφημερίας ὑπουργήμα Σολομῶν Σχβάτγκερ (Σωπηκοῦ) ἀναφερόμενα: «Ἐπιτρέπεται ἡ ἀνιδρυσις δημοτικῶν σχολῶν, ἀλλὰ κακῶς αὐταὶ διεθύνονται, αἷτιος δὲ ὁ πατριάρχης μὴ δίδων κατὰ τὸ καθήκον αὐτοῦ· διότι ὑπάρχουσι λίαν μικρὰ σχολεῖα, εἰς τὰ ὅποια εἰς καλόγηρος διδάσκει ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν εἰς ὀλίγιστα παιδιὰ. Ἐάν τις μαθητὴς ὀρέγεται ἀνωτέρας παιδείας, ὀφείλει ν' ἀπολαύσῃ τούτου δι' ἰδίαν αὐτοῦ ἐνεργείαν καὶ μεγάλων θυσιῶν· λαμβανομένων δ' ὑπ' ὅψει τῶν καλῶν τοῦ λαοῦ διαθέσεων, οὐδεμίᾳ χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι θαυμασιῶς θὰ ἐπετύγχανον ἐάν ὑπῆρχον καλὰ σχολαί, εἰς τὰς ὁποίας νὰ ἐδιδάσκοντο αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστήμαι, ἡ ἀγ. Γραφὴ κτλ.»³ Εἰς τὸν Μαλαζὸν τοῦτον ἀποδίδονται τὰ ἐπόμενα ἔργα:

α') «ὑπομνήματα περὶ Πελοποννήσου (Memoria rerum Peloponnesiarum)». Τὸ ἔργον ἀναφέρεται ὑπὸ Ν. Κομνηνοῦ Παπαδοπούλου ἐν Praenot. mystagog. σ. 387.

β') «Βιβλίον χρονολογικόν, περιέχον ὡς ἐν συντόμῳ τὰ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἕως καὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σουλτάν Μουράτου, συλλεγθὲν καὶ διορθωθὲν παρὰ τοῦ λογιστάτου κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Μαλαζοῦ». Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Δουκακίου ὡς σφζόμενον ἐν τῇ Κολοβερτεῖ βιβλιοθήκῃ ὑπ' ἀριθμὸν 4787

St Petersburg, 1881, σ. 2. Βλὸς αὐτοῦ ὑπὸ Ἰω. Ζυγομαλά ἐδημοσιεύθη ὑπὸ E. Legrand, vie de Jean et Theod. Zygomalas ἐν Recueil, publié par les professeurs de l'école des lang. orient. vivantes, Paris, 1889, τ. II, σ. 159-175, Νο 5.

1. Κατράμης, αὐτ., σ. 116-119. Legrand, B. H. s. xv-xvi, τ. I, σελ. 304/7. Crusius, Turcogr. σελ. 250/2. Ἐκ παραδρομῆς ὁ Α. Π. Βοετός, Ν. Φ. Α' σ. 291, λέγει ἀκράδαντα ἀρχομένου τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, ὃ ἔπεται καὶ ὁ Lingenthal.

2. E. Legrand, αὐτ., τ. II. Σάβας, Ν. Φ. σ. 186. Codd. Monac. Grec. Νο 254.

3. Z. von Lingenthal, ἐνθ' ἂν. Legrand, vie de J. et Th. Zygomalas, σημ. 6 εἰς σελ. 230 τοῦ Recueil κτλ.

4. Περὶ διαφόρων, τὸ ἐπώνυμον τοῦτο φερόντων, βλέπε ἄλλοις Α. Π. Βοετοῦ, Ν. Φ. τ. Α' σ. 119, 123-Σάβας, Ν. Φ. σ. 385. Κατράμης, Ἀνάλ. Ζακύνθου, ἐν Ζακ. 1880, σ. 253/4.

1 Crusius, Turcogr. σ. 185. Gerlach, Tagebuch, σ. 448.

2. Ἐν Κων/πόλει ἴσως, παρὰ τῷ Ἰωάννῃ Μαλαζῷ, λέγει ὁ Zach. von Lingenthal, ἐνθ' ἂν.

3 Sol. Schweigger, Beschreibung κτλ. σ. 221/2.

(Index auctorum ἐν Gloss. Graecitatis)· ὁ *Omout* (catal. Invent. Sommaire) ἀναφέρει αὐτὸ ὑπὸ τίτλον «Μανουὴλ Μαλαξοῦ Χρονικὸν ἀπὸ κτίσεως κόσμου μέχρι τοῦ 1573 ἔτους, ἐν κοινῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ». Ἐκ παρχδρομῆς ὁ *Κρουμπάχερ* (ἱστορία Βυζαντ. λογοτεχνίας § 130) ἀποδίδωσιν αὐτὸ εἰς τὸν Νικόλαον Μαλαξὸν (τ. Α', σ. 653). ἐν ᾧ ὀρθῶς γράφει ἐν § 167 (σελ. 812) ὅτι εἶναι ἔργον τοῦ Μανουὴλ.

γ') «Πατριαρχικὴ Κων/λεως ἱστορία ἀπὸ τοῦ αὐνδ' ἕως τοῦ αφοῦ ἔτους Χριστοῦ», προτασσομένων τῶν ἐξῆς: «περὶ τῶν πατριαρχῶν ὅπου ἐπατριαρχευσαν ἐν τῇ καθολικῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ταύτης τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τὸ λαβεῖν ταύτην Σουλτὰν Μεχεμέτης· καὶ τίνα γεγονόσιν ἐν τῷ ἐκάστῳ καιρῷ... ἅτινα ἐμετεγλωττίσθησαν εἰς κοινὴν φράσιν παρ' ἐμοῦ Μανουὴλ Μαλαξοῦ τοῦ Πελοποννησιακοῦ κυρῷ Μαρτίνῳ Κρουσίῳ, ἐν ἔτει αφοῦ μηνὶ Ἀπριλίῳ». Τὸ ἔργον τοῦτο τύποις ἐξέδωκεν ὁ Κρούσιος τῷ 1584. Κατὰ τίνα γνώμην ὁ Μαλαξὸς ἀντέγραψε τὰ τῆς περιόδου ταύτης ἐκ πραγματείας τοῦ Δαμασκηνοῦ (τοῦ Στουδίτου;) μητροπολίτου γενομένου Ναυπάκτου, καὶ Ἀρτης, γραφείσης ἐν ἔτει 1572 ὑπὸ τίτλον «περὶ τῶν ὅσιν ἐπατριαρχευσαν εἰς αὐτὴν (τὴν Κωνσταντινούπολιν) ἀφ' οὗ τὴν ἑστησεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἕως τὴν σήμερον ὅπου εἶναι χρόνος ἑπ' ἑνδικοτιῶνος ιε' μηνὶ Μαίῳ, καὶ πόσους χρόνους ἔκαμε καθένας εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον καὶ ποῖοι ἐξεβλήθησαν ἐκ τοῦ θρόνου», προσθεὶς καὶ τινὰς λεπτομερείας παραλειπομένας ὑπὸ τοῦ πρώτου.¹ εἰς τὴν γνώμην αὐτὴν ἀντίκειται ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοδοσίου Ζυγομαλά καταγγέλλοντος εἰς τὸν Κρούσιον ὅτι «ὁ Μαλαξὸς, ἐν οἷς συνέγραψεν, ἐκ πολλῶν ἐρασισάμεος, οὐ πάνυ ἀληθεύει· ἐνίοτε γὰρ πρὸς χάριν, ἄλλοτε πρὸς ἔχθραν...»² ἀφ' ἑτέρου ὁ Γέρλαχ, ὅστις ἐγνώρισε καὶ τὸν Δαμασκηνόν, δὲν ἀνα-

φέρει τὸ ἔργον τοῦτο, λέγει ἐν τούτοις ἀντιγράψαντα τὸν Μαλαξὸν ἀντὶ τριῶν ταλήρων τὴν ἱστορίαν ταύτην,¹ ἀλλ' ἐκ τίνος ἄρα γε πηγῆς; Ὁ Μαλαξὸς ὁμολογεῖ ὅτι τὰ διάφορα θέματα, τὰ ἐν τῷ τίτλῳ ἀναφερόμενα, τῆς πραγματείας ταύτης μετεγλωττίσεν εἰς κοινὴν φράσιν. Εἶχε λοιπὸν ὑπ' ὄψει ἀρχέγραφον ἢ πηγὴν συντεταγμένην βεβαίως εἰς καθαρεύουσαν ἢ ἀρχαίζουσαν γλῶσσαν· ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦ Δαμασκηνοῦ τὸ ἔργον εἶναι γεγραμμένον εἰς κοινὴν γλῶσσαν. ἔπεται ὅτι ὅχι τοῦτο, ἀλλ' ἕτερον μετεγλωττίσεν ὁ Μανουὴλ Μαλαξὸς· εἰκάζομεν λοιπὸν ὅτι ἀμφοτέρω ἐῖχον ὑπ' ὄψει μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πηγὴν, κώδικας ἴσως πατριαρχικοῦ, εἴτε ὑπομνήματα εἰς καθαρεύον καὶ ὑψηλὸν ὕψος συντεταγμένα, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν συνέταξεν ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον ἕκαστος τὴν πραγματείαν αὐτοῦ.

δ') «Κοσμικὴ χρονογραφία», συνεχιζομένη μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Ρόδου (1522) καὶ τῆς ὑπὸ τῶν Βενετῶν παραχωρήσεως εἰς Σουλταῖν Β. τοῦ Ναυπλίου καὶ τῆς Μονεμβασίας (1529). Συνέχεται αὕτη τῷ Νομοκάνωνι, γραφείσα πιθανῶς ὑπὸ τοῦ Μαλαξοῦ, ὡς λέγει ὁ Σάβας (Ν. Φ., σ. 186). Ἀποκεῖται ἐν τῇ Παρισινῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ, ὑπ' ἀριθ. 112 suppl. σ. 1—171 καὶ τίτλον *Chronicon*, κατὰ τὸν Κατάλογον τοῦ *Omout*.

ε') «Σχόλια εἰς τοὺς περὶ μετανοίας κανόνας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου». Ἀναφέρει τοῦτο τὸ ἔργον ὁ Ν. Κομνηνὸς Παπαδόπουλος ἐνθ' ἀν. σ. 206, κατὰ τὸν Φαβρίκιον.

ς') «Κανονάριον εἴτε βιβλίον περὶ μετανοίας», γραφὴν ἐν Θήβαις, ἔτει, 1572, ἀναφέρει ὁ Φαβρίκιος ὡς μνημονευόμενον ὑπὸ τοῦ Ἀλλατίου ἐν σελ. 1307 de consensu. Παρηρμήνευσεν ὁ Φαβρίκιος τὴν ὑποδεικνυομένην πηγὴν, τὸν Ἀλλατίον, ἐνθα γράφεται ἔτος 1562 καὶ ἀναφέρεται ὁ Νομοκάνων τοῦ Μαλαξοῦ. Ὁ Ζαλέρας ἐκ τοῦ Φαβρικίου παραλαβὼν τὸν τίτλον, παρέθηκε τὸ χρονολογικὸν σημεῖωμα ὁλόκληρον ἐκ τοῦ Ἀλλατίου.

ζ') «Πονημάτιον περὶ σφαλμάτων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν». Καὶ τοῦτο ὁ Ν. Κομνηνὸς Παπαδόπουλος ἐν σ. 320 μαρτυρεῖ συναπτόμενον ἐν τέλει τοῦ Νομοκάνωνος, κατὰ τὸν Φαβρίκιον.

η) Ὁ μετὰ χειρὸς Νομοκάνων, οὗτινος

1. Σάβας, Μεσ. Βιβλ. τ. Γ', σ. ια' ιε'. Μ. Γεδεών, Χρον. Πατρ. Ἀκαδημίας, Κ/πολις αωπγ', σ. 63, σημ. Legrand, vie de J. et Th. Zygomalas, ἐνθ. ἀν.

2. Turcograeciae, σ. 96. Ἐπιστολὴ ἀπὸ ζ' Ἀπριλ. αφα'. ἐν σ. 94 γράφει καὶ ταῦτα: εὐδὴλωσα ἂν καὶ τοὺς χρόνους, οὓς ᾔτησας, πατριαρχῶν ἑνεκα, εἰ μὴ ἐπιστάμην ὅτι ἐν ἀπλῷ βιβλίῳ συναθροισθέντι παρὰ τοῦ Μαλαξοῦ, ὃ ἔχει ὁ κύριος Στέφανος (Γέρλαχ) τὸ ζητούμενον ἀλωτόν.

1. Tagebuch, σ. 418. 21 Ἰανουαρίου 1578. Turcograeciae σ. 185, annotat. M. Crusii.

ὁ πληρέστερος τίτλος ἔχει οὕτω: Νόμιμον συλλεχθὲν ἐκ διαφορῶν ἀναγκαίων κανόνων τῶν θείων καὶ ἱερῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῶν Θεοφύρων Πατέρων καὶ ἑτέρων ἁγιωτάτων ἀρχιερέων καὶ τινων Νεαρῶν, βασιλικῶν νόμων καὶ ἄλλων τινῶν, μεταφρασθὲν εἰς κοινὴν φράσιν παρὰ Μανουὴλ Μαλαξοῦ τοῦ Ναυπλίου ἐκ τῆς Πελοποννήσου.¹

Πρὶν ἢ φέρομεν τὸν λόγον ἐπὶ τοῦ ἔργου τούτου, συμπληροῦντες τὰ περὶ τῶν πονημάτων τοῦ Μαλαξοῦ ἱστορούμενα, παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς: Εἰς τὸν Μαλαξὸν ἀποδίδεται ὑπὸ τινων, λέγει ὁ Ζαβίρας, ἡ ὑπὸ τοῦ μνημονευθέντος ἤδη Μαρτίνου Κρουσίου δημοσιευθεῖσα ἱστορία πολιτικῆ Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τοῦ ἀτζά ἕως τοῦ ἀφοῦ ἔτους Χριστοῦ. Ἀλλ' ὅσα ἐν τέλει αὐτῆς προσέθηκεν ὁ Θεοδόσιος Ζυγομαλᾶς, ὁ πατριαρχικός ἐν τῇ Κωνσταντίνου πρωτονοτάριος, ἀποτείνοντες, νομιζόμεν, πρὸς τὸν Γέρλαχ «Θεῶ» χάρις, ὡς εὖρον μετέγραψα. Κύριε (Μαρτίνου) τοῦ Κρουσίου χάριν, διορθώσας τὸ κατὰ «δύναμιν ζιζ' ἀπὸ κτίσεως ἀπὸ Χριστοῦ» 1578, μηνὶ Μαΐω κ', καὶ ὅσα γράφει πρὸς τὸν Κρουσίον ἐν τῇ ἀπὸ 7 Ἀπριλίου 1581 ἐπιστολῇ (σελ. 96 *Turcogræciæ*): «... ἡ ζιζ', ὅτε τυπώσης τὸ νέον, ὃ λέγεις, ἱστορικόν,² μὴ γράψῃς ἄλλου ὄνομα γράφει δὲ τὸ σὸν», πείθουσιν ἡμᾶς ὅτι δὲν εἶναι ἔργον τοῦ Μαλαξοῦ, οὐδὲ ἐκ τῶν τοῦ εἰρημένου χρονογράφου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἀντίγραφον, ὡς ὁ Σάθας ἀποφαίνεται τοῦ Θεοδοσίου Ζυγομαλᾶ ἀπλῶς μεταποιήσαντος ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον τὸ ἀπλοῦς ὕφος ἐκείνου (Μεσ. Βιβλ., τ. Γ' σ. 17-18'), διότι ἡ μὲν

χρονογραφία τοῦ Δαμασκηνοῦ, κατὰ τὸν παρὰ Σάθας τίτλον, σταματᾷ εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1453), ἐνῶ ἡ μεταγραφείσα ὑπὸ τοῦ Ζυγομαλᾶ προχωρεῖ 125 ἔτη, μέχρι τοῦ 1578 φθάνουσα. Ὁ παρὰ Φαβρικήν ἐσφαλμένος τίτλος τοῦ Νομοκάνονος «Βιβλίον γνωμικόν» (γράφει: νομικόν) παρεπλάνησε τὸν Σάθαν, ἐκλαβόντα καὶ ἀναγράφαντα ὑπὸ τοιοῦτον τίτλον ἰδιαίτερον πόνημα τοῦ Μανουὴλ Μαλαξοῦ· ἐκ παραδρομῆς δὲ ὁ αὐτὸς Σάθας ἀπέδωκεν εἰς τὸν Μανουὴλ Μαλαξὸν τὰ «Στιχηρὰ ἰδιώματα», τὰ ὅποια ὁ Harles παρὰ Φαβρικήν λέγει ὄντα τοῦ Νικολάου Μαλαξοῦ.

4. Εἵπομεν προηγουμένως ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο, ὁ Νομοκάνων, φέρεται προοίμιον καὶ συναφές χρονολογικὸν σημεῖωμα. Τὸ προοίμιον ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Α. Π. Κεραμέως, ἐκ Σμυρναϊκοῦ χειρογράφου τῷ 1878, παρὴν λαγμένα ἔχον τὰ τοπικὰ ὀνόματα τοῦ ἀρχεγράφου¹ καὶ ὑπὸ τοῦ Zach. von Lingenthal, τῷ 1881, ἀπαραλλάκτως ὡς ἔχουσιν αὐτὰ τὰ πρῶτα ἀντίγραφα. Τὸ χρονολογικὸν σημεῖωμα ἐδημοσιεύθη πολλάκις ὑπὸ διαφορῶν ἀπὸ τοῦ 1648 μέχρι τοῦ 1898 μετὰ παραλλαγῶν.² Τὴν ἀναδημοσίευσιν ἐνταῦθα τοῦ προοιμίου καὶ τοῦ χρονολογικοῦ σημειώματος χρῆσιμον ἐθεωρήσαμεν, ὅχι μόνον διότι ἐν τῇ Ἀνατολῇ σπανίζει ἡ πραγματεία τοῦ Zach. von Lingenthal, ἀλλὰ καὶ διότι τὰ ἐν τῇ ἐκδόσει ἐκείνῃ γραμματικὰ σφάλματα, στρεβλοῦντα τὴν ἔννοιαν, διορθοῦνται καὶ διὰ τοῦ ἡμετέρου χειρογράφου καὶ διὰ τοῦ ὑπὸ τοῦ Α. Π. Κεραμέως δημοσιευθέντος κειμένου. Πλὴν δὲ τῶν λόγων τούτων ἔχομεν καὶ ἑτε-

1. Σάθας, Ν. Φ. σ. 186· κατὰ Φιλητῶν ἐν σελ. 550 τοῦ II' τόμ. καὶ σ. 46 τοῦ Θ' τόμου τῆς Πανδώρας. Παρὰ Φαβρικήν ὁ τίτλος ἔχει ὡς ἑξῆς: «Βιβλίον γνωμικόν (γρ. νομικόν), ἐκ πολλῶν βιβλίων συλλεγεμένον εἰς πεζὴν φράσιν». Ὁ J. B. Gotellerius ἐξέδωκε τοὺς τίτλους, μὲν κεφαλαίων ἐκ χειρογράφου τίτλον φέροντος: «Ἀρχὴ σὺν Θεῷ Νομοκάνονος. Κανόνες τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν ἐπὶ αἰκουμενικῶν συνόδων περὶ ἀρχιερέων, ἱερῶν, μοναχῶν, μεγασχημῶν καὶ ἄλλων μοναχῶν καὶ λαϊκῶν» εἰς γλῶσσαν καθαρῆσαν ὥστε τὸ κείμενον φαίνεται ὅτι τὸ ἐν πρωτοτύπῳ (*Ecclesiae Graecae Monumenta*, Lutetiae Parisiorum, 1677, σ. 68—158).

2. Φαίνεται ὅτι ὁ Κρουσίος λαβὼν τὸ χειρόγραφον καὶ ἀποκριθεὶς εἰς τὸν Ζυγομαλᾶν ἀπεκάλεσεν ἱστορικὸν νέον. Πλανηθεὶς ὁ Σάθας ἐντεῦθεν ἀπέδωκεν εἰς τὸν Ζυγομαλᾶν πόνημα ὑπὸ τοιοῦτον τίτλον (Ν. Φ. σ. 184).

1. Μουσιῶν καὶ Βιβλιοθήκη τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγ. Σχολῆς, Περίοδος Β', 1876, σ. 59—61, καὶ Κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγ. Σχολῆς, Σμύρνη 1878, Β—21, ἀριθ. 91, ἐνθα λέγει: ἐν δὲ τῷ τέλει τοῦ κώδικος ὑπάρχει ἡ ἑξῆς τοῦ ἀντιγραφῆως σημείωσις «... ἐτελειώθη... διὰ χειρὸς Γαβριὴλ ἱερομονάχου ἐπὶ ἔτους ζηζ' (7087=τῷ 1579) ἰνδικτιῶνος Β', ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ κς'». Διορθοῦμεν τὴν χρονολογίαν διὰ τῆς ζηζ' (7097=1589), ὅτε συμπίπτει β' ἔτος ἰνδικτιῶνος (7087=ἰνδικτιῶνος ἔτος ζ').

2. Allatius, de cons. 1648, σελ. 1307. — Σάθας, Ν. Φ. σ. 186. — Ζαβίρας, Ν. Ε. σ. 119. — Α. Π. Κεραμέως, Κατάλογος κτλ. παρὴλλαγμένων καὶ κολοδῶν = Ν. Κατράμης, Ἀνάλ. Ζακύνθου — Zach. von Lingenthal, αὐτόθι. Ἀνθίμος, μητροπ. Ἀμασειας. ἐν Δ' τόμῳ τῇ «Ἐκκλησιᾷ Ἀληθείας». — Π. Παταγεωργίου ἐν σ. 68 τοῦ VII (1898) τόμου τοῦ Byz Zeitschrift.

ρον. Τὸ προοίμιον τοῦ Νομοκάνονος τοῦ Μα-
νουὴλ Μαλαξοῦ καὶ τὸ προοίμιον τοῦ Θη-
σαυροῦ τοῦ Δαμασκηνοῦ, ὑποδιακόνου καὶ
Στουδίτου διαφέρουσι κατὰ λέξιν ἀσημάντως
ὅλως· ὁ Θησαυρὸς ἐξεδόθη ἔτει 1527, λέγει
ὁ Σάβας.¹ ὁ *Legrand*, περιγράφων τὴν ἐν
Βενετίᾳ τῷ 1570 γενομένην ἔκδοσιν αὐτοῦ,
ἐπιμελείας Γρηγορίου Μαλαξοῦ, λέγει οὕσαν
τὴν γνωστὴν ἀρχαιοτάτην, εἰ μὴ πρώτην,
καὶ ἐν νεωτέρῳ ἔργῳ ὁριστικώτερον ὅτι ἡ τοῦ
1570 ἔκδοσις δὲν εἶναι καὶ ἡ παλαιοτάτη.²
Ποῖος ποῖον ἀντέγραψεν; ἡ διευκρίνησις τοῦ
χρόνου τῆς ἐκδόσεως τοῦ Θησαυροῦ καὶ τῆς
ἀκμῆς τοῦ συγγραφέως αὐτοῦ,³ κρατεῖ τὴν
ἀπάντησιν τοῦ ἐρωτήματος· περιοριζόμεθα
ἐπομένως εἰς τὴν παράθεσιν ἐνταῦθα τῶν
δύο προοιμίων.

Μ. Μαλαξοῦ.

Τοῖς ἀπανταχοῦ εὐρισκομένοις
χριστιανύμοις λαοῖς, ἱερωμέ-
νοις τε καὶ λαϊκοῖς ἐν Χρι-
στῷ χαίρειν ἀεὶ.

Θησαυρὸς κεκρυμμένος καὶ πη-
γὴ ἐσφραγισμένη τίς ὠφέλεια ἐν
ἀμφοτέροις; ὡς φησὶν ἡ Σεία
Γραφή.⁴ Τοῦτο εἰδὼς ἐγὼ, ὁ εὐ-
τελής, ἠδουλήθην — διὰ τὸ βα-
λεῖν πᾶσαν τὴν ἐλπίδα μου εἰς
τὴν τοῦ υἱοῦ καὶ Θεοῦ λόγου μη-
τέρα, τὴν πανένδοξον κυρίαν ἡ-
μῶν, τὴν ἀγίαν Θεοτόκον — ὅπως
μὴ ἐάσω τὸν Θησαυρὸν κεκρυμ-
μένον, οὐδὲ τὴν πηγὴν ἐσφραγι-
σμένην, δηλονότι τὰ τῶν Σείων
νόμων κεφάλαια μετενεγκεῖν εἰς
λέξιν ἀπλήν, καὶ ποιῆσαι ἐκλογὴν
ἐκ πάντων τῶν ἐκκρίτων καὶ ἀ-
ναγκαίων κανόνων τῶν Σείων
καὶ ἱερῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν

Δαμασκηνοῦ.

Τοῖς ἐντευξομένοις
χαίρειν.

Κήπου κεκλεισμένου
καὶ πηγῆς ἐσφραγισμέ-
νης τί ἐν ἀμφοτέροις ὀ-
φελος; καθὼς φησὶν ἐ-
κεῖνο τὸ γραφικὸν λόγιον.
"Ὅπερ ἀναγνούς ἐγὼ ὁ
ἐλάχιστος δεῖν ἔκριναι μὴ
κεκλεισμένον εἶσαι τὸν
κῆπον, τὴν τῆς Γραφῆς
δηλονότι λαδυνινθώδη ἢ
τὴν τῆς Σοφίης αἰνιγμα-
τώδη ῥῆσιν. Οὕτω δὲ κα-
λῶς τὴν τῆς ἐκκλησίας ἡ-
μῶν ἔννοιαν τῶν Γραφῶν,
οὐχ ὡς τοιαύτην οὕσαν,
ἀλλ' ὡς τοῖς πολλοῖς
οὕτω δοκεῖν. Διὸ ἀναγ-

άγιων συνόδων, τῶν Σοφορῶν
πατέρων καὶ ἐτέρων ἀγιοτάτων
ἀρχιερέων καὶ τινων νεαρῶν, βα-
σιλικῶν νόμων, ἔτι δὲ καὶ ἐτέ-
ρων, ὅσοι μετ' ἐπιμελείας συνέ-
γραψαν, καὶ ἐκδοῦναι αὐτοὺς κε-
φαλαιωδῶς ὑμῖν τοῖς φιλομαθέ-
σιν, οὐ κατὰ γλῶτταν Ἑλλάδα,
ἀλλὰ φράσιν κοινήν. Διὸ μηδεὶς
ὑμῶν ἀξιώ, ὅσοι τοῦτο τὸ βί-
βλιον προθύμως ἀνά χεῖρας κατέ-
χειν βούλεσθε, εἰς κατηγορίαν ἐ-
μοὶ τῷ ἐλαχίστῳ καὶ ἀμαθεῖ μὴ
βάλλητε, τῷ τὰ καλῶς ἔχοντα καὶ
ἐν φράσει ἀκριβεῖ εὐρισκόμενα εἰς
ἀπλήν λέξιν βαλεῖν βουληθέντι.
οἶδα γὰρ ἀκριβῶς ὡς τινες τῶν
πρὸ ἡμῶν καὶ τῶν νῦν εὐρισκο-
μένων τοῦτο πεποιθήσιν· ὁ καθ' ἑ-
μᾶς εἰς τοῦτο κινήθηκαί ἤναγ-
κασεν. Ἄλλ' οἱ ἀναγινώσκοντες
τοῦτο τὴν τῶν εὐδῶν χορηγίαν
μὴ ὑστερήσετε, δέομαι, τοῖς
πλείστοις κοπεύασαι περὶ τούτου,
καὶ ἰδρῶσι πολλοῖς περιχυθεῖσιν,
ὥστε εἰς λέξιν ἀπλήν πάντα
ταῦτα μεταβαλεῖν. Ὅς δὲ βού-
λεται εὐρεῖν τὰ τοῦ λεχθέντος
βιβλίου κεφάλαια, τὸν ἐπ' αὐ-
τῶν γενομένον πίνακα μετὰ ἐ-
πιμελείας ἀναγινωσκέτω, καὶ οὕ-
τω ῥᾶδίως γενήσεται ὑμῖν τὸ ἀμ-
φοισθητόμενον. Ἐρρωσθε.

Ἐρρωσθε.

Τὸ χρονολογικὸν σημεῖωμα ἔχει ὡς ἐξῆς,
κατὰ τὰ διάφορα χειρόγραφα διορθωθέν:

α' Ἦνυσται αὕτη ἡ βίβλος μετὰ πολλοῦ
μόχθου ἐνταῦθα, ἐν τῇ περιφύμῳ ἀγιοτάτῃ
μητροπόλει τῶν ἐπταπύλων Θηβῶν, ἥτις
ἐστὶν ὁ ναὸς τοῦ ἐνδόξου ἀποστόλου καὶ πρω-
τομάρτυρος ἀρχιδιακόνου Στεφάνου, ἐπὶ τοῦ
καλῶς καὶ θεαρέστως ταύτην ἀρχιερατεύοντος
πανιερωτάτου καὶ θεοκοσμήτου μητροπολίτου
ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου πάσης Βοιωτίας καὶ
τὸν τόπον ἐπέχοντος τοῦ Σίδης κυρίου Ἰωά-
σαφ (οὗ οἱ γεννήτορες, εὐγενέστατοι, θεοφι-
λεῖς, ἐλεήμονες καὶ ἱερεῖς τίμιοι καὶ εὐλαβέ-
στατοι· Μακρῆς τούτου τὸ ἐπώνυμον, καὶ ἡ
ἐπίγειος πατρίς αὐτοῦ ἡ θεοφύλακτος νῆσος
Ζακύνθου), παρ' ἐμοῦ τοῦ εὐτελοῦς καὶ ἐλα-
χίστου δούλου αὐτοῦ Μανουὴλ Νοταρίου τοῦ
Μαλαξοῦ, υἱοῦ τοῦ πρώην τιμιωτάτου οἰκο-
νόμου τῆς ἀγιοτάτης μητροπόλεως Ναυπλίου
καὶ Ἀργούς ἐν ἱερεῦσι κυροῦ Δημητρίου. Ἐν

1. Σάβας, Ν. Φ. σ. 152, σημ. 2.

2. *Legrand*, B. H. s. XV—XVI τόμ. II σ. 12—15 (1885)· τὸ νεώτερον ἔργον: *Vie de Jean et Theodosius Zygomalas*, σημ. ἐν σελ. 105 τοῦ II τόμου τοῦ ἐν ἔτει 1889 ἐκδοθέντος *Recueil* κτλ.

3. Ὁ *Legrand* (B. H. ἐνθ' ἀν.) ὁρθῶς παρατηρεῖ ὅτι ἄλλος εἶναι ὁ συγγραφεὺς τοῦ Θησαυροῦ Δαμασκηνοῦς ὑπο-
διάκονος καὶ Στουδίτης, καὶ ἄλλος ὁ τῷ 1561 Αἰτίας καὶ
Ρενθίνης, τῷ δὲ 1545 Ναυπάκτου καὶ Ἀρτης μητροπολί-
της Δαμασκηνοῦς, εἰς ὃν ἀποδίδεται ὁ Θησαυρὸς· συνάμα
δείκνυσιν ἐσφραγμένην τὴν χρησιμεύσαν πηγὴν εἰς τὸν
Α. Π. Βρετόν (Ν. Φ. Α', ἀρ. 9) περὶ τῆς ἐν ἔτει 1528
ἐκδόσεως τοῦ Θησαυροῦ, ἀντὶ 1628.

4. Ἄσμα ῥσμάτων 4. 12: Κῆπος κ. κ. π. ε.

ἔτει, ζο', ἰνδ. ε' ἀπὸ κτίσεως κόσμου· ἀπὸ δὲ τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, αῤῥβ'». ¹ Τὴν χρονολογίαν ταύτην ἐδείξαμεν ἀνωτέρω ὡς τὴν ὀρθοτέραν τοῦ ἡμετέρου ἀντιγράφου ἢ χρονολογία, α, ζροθ' ἀπὸ Χριστοῦ, α, χοα', ἰνδ. θ'» εἶναι ὡς εἵπομεν ἢ τῆς ἀντιγραφῆς αὐτοῦ.

5. Τίτλους κεφαλαίων ὁ μὲν Α. Σγούτας ἐξέδωκε 228 ὅσους τὸ χειρόγραφον αὐτοῦ εἶχεν· ὁ δὲ Lingenthal, ἐκ χειρογράφου τοῦ 12^{ου} αἰῶνος, στερουμένου προλόγου καὶ πίνακος καὶ ἔχοντος 694 κεφάλαια, 276, παραβαλὼν τῇ ἐκδόσει Σγούτα καὶ ὑποδείξας τὰ ἐξ αὐτῆς ἑλλείποντα καὶ τὰνάπαλιν, καὶ τοὺς λοιποὺς 418 κατὰ τὴν ἐπομένην καθ' ὕλην ἐν μέρει περιλήψιν:

«Νομοκάνονον πλουσιώτατον ἐκλελεγμένον ἀπὸ πολλῶν θεοφόρων πατέρων». (Κεφ. 1-51 = σοζ'-τκζ', σ. 26).

«Ἀρξὸν ἐντεῦθεν περὶ ἱερέων». (Κεφ. 52-104 = τκη'-τπ', σελ. 28).

«Ἐντεῦθεν ἄρξον περὶ μοναχῶν». (Κεφ. 105-166 = τπα'-υμβ', σελ. 30).

«Περὶ ἡγουμένων». (Κεφ. 167-173 = υμγ'-υμβ', σελ. 32).

«Περὶ ἱερομονάχων». (Κεφ. 174-187 = υν'-υζγ', σελ. 32).

«Περὶ κατονικῶν ἥτοι μοναζουσῶν». (Κεφ. 188-218 = υζδ'-υηδ', σελ. 33).

«Περὶ διακονιῶν». (Κεφ. 219-225 = υηε'-φα', σελ. 34).

«Περὶ ἐκκλησιαστικῶν διακονιῶν». (Κεφ. 226-234 = φβ'-φι', σελ. 34).

«Ἐντεῦθεν ἄρξον περὶ κοσμικῶν». (Κεφ. 235-272 = φια'-φμη', σελ. 34).

«Περὶ αἰμομιξίας καὶ πάσης παράνομίας». (Κεφ. 273-340 = φμη'-χιη', σελ. 35).

«Περὶ γυναικῶν». (Κεφ. 341-368 = χιζ'-χμδ', σελ. 38).

Ἄνευ τίτλων, (κεφ. 369-418 = χμε'-χηδ', σελ. 39-40).

Σκόπιμον θεωροῦντες ἐπισυνάπτομεν ἐν τέλει καὶ ἡμεῖς τοὺς τίτλους τοῦ ἡμετέρου χειρογράφου, σημειοῦντες τοὺς ἀντιστοιχοῦντας εἰς τὰς ἐκδόσεις Σγούτα καὶ Zach. von Lingenthal.

1. Τὸ Συμωναῖον χειρόγραφον ἐν μὲν τῷ Προοίμῳ ἀντὶ Θεοτόκου ἔχει: τοῦ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, ἐν δὲ τῷ σημειώματι: ἐν τῇ εὐχαριστή μονῇ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, φέρων (γρ. φερύσση) δὲ τὴν ἐπωνυμίαν «Μελιντζές». Ἐκδ. Α. Π. Κεραμέως.

6. Ἐκ τοῦ κειμένου τοῦ Νομοκάνονος ἐδημοσίευσεν ὁ Α. Σγούτας ἐν τῇ «Θέμειδι» τὰ κεφάλαια α'-ι' καὶ ρλη'-σκη', παραλείψας τὰ ἐν τῷ μεταξύ ὡς ἀφορῶντα τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον καὶ εὐρισκόμενα πολλαχού εἰς τὸ ὑπὸ Ράλλη καὶ Ποτλῇ ἐκδοθέν Σύγγραμμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, καθ' ὃ ὑπεσημείωσεν ἐν σελ. 174· ὁ Α. Π. Κεραμεὺς ἐν τῷ «Ὁμήρῳ», ὑπὸ τίτλον αὐτοῦ Βρυκόλακες παρὰ Βυζαντινοῖς, τὸ ἐν τῷ ἡμετέρῳ χειρογράφῳ σπα' κεφάλαιον μετ' ἐνίων ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον λεκτικῶν παραλλαγῶν (ἐν Συμύρῃ, 1877, τόμ. Ε', σ. 502-505)· ὁ Z. von Lingenthal ἐν τῇ μνημονευθείσῃ πραγματείᾳ εὐάριθμα· ὁ μητροπολίτης Βελιγράδων (εἶτα Ἀμασειᾶς) Ἀνθίμος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἀληθεὶς δὲ δύο συνοδικὰς πράξεις τοῦ πατριάρχου Κων/πόλεως Ἰωάσαφ (1884, Δ', σ. 527-528), ἀναδημοσιευθείσας ὑπὸ Μ. Γεδεών ἐν Κανονικαῖς Διατάξεσι (τ. Α', σ. 31-32, Β' σ. 70)· ταύτας ἐδημοσίευσεν προηγουμένως ὁ Σγούτας (σ. 189-190) φερύσας ἐσφαλμένως· ἔτος 1660 ἀντὶ 1560, ὡς ἔχει ὀρθῶς τὸ ἡμέτερον χειρόγραφον ἐν κεφ. σση'· ὁ Μ. Γεδεών ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἀληθεὶς ἐπίσης, ὑπὸ τίτλον ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ Νομοκάνονός μου, πραγματείας μὴ συμπληρωθείσης, 1) τύπον εὐεργετικοῦ γράμματος ὅταν δίδωσιν οἱ ἀρχιερεῖς ὀφρῖκιον, σταυρόν καὶ ἐπιγοῦάτιον, ἥτοι τὸ τιγ' κεφ. τοῦ ἡμετέρου χειρογράφου· 2) δύο ἀποκρίσεις τοῦ πατριάρχου Λουκᾶ· 3) τέσσαρας ἀποκρίσεις τοῦ πατριάρχου Γενναδίου Σχολαρίου· 4) δύο ἀποκρίσεις ἀδήλου (1899, τ. ΙΘ', σ. 192-3, 230-2, 261)· τῶν τριῶν τελευταίων ἄρθρων δὲν εὗρομεν ἀντίστοιχα κεφάλαια. Ἐκτὸς τῶν δημοσιεύσεων τούτων ἀγνοοῦμεν ἄλλας· μνείας κεφαλαίων τινῶν ὑπέδειξεν ὁ Α. Ἀλλάτιος ἐν τῇ περὶ Γεωργίων διατριβῇ αὐτοῦ· βιογραφῶν τὸν Γεώργιον Ξιφιλῖνον, πατριάρχην Κων/πόλεως, ἀναφέρει ἐκ τοῦ 483 κεφ. τοῦ Νομοκάνονος τοῦ Μ. Μαλαξοῦ, δύο συνοδικὰς πράξεις τούτου, παρατιθεὶς τὰς ἀρχικὰς ἐκάστης λέξεις· ἀμφοτέρας τὰς πράξεις τύποις ἐξέδωκεν ὁ Ἰω. Σακκελῖων ἐκ χειρογράφου τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν ἐν σελ. 194 κ. ἐ. τοῦ Γ' τόμου, 1891, τοῦ Δελτίου τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρίας τῆς Ἑλλάδος· βιογραφῶν δὲ τὸν Γεώργιον Σκυλίτζην ὑπομιμνήσκει τὸ 195 κεφάλαιον, πραγματευόμενον περὶ Ἰουδαίου, βάπτισμα ζητήσαντος παρὰ χριστιανῶν.

τοιοῦτο κεφάλαιον δὲν ἔχει τὸ περιγραφόμενον χειρόγραφον, ὃν πιθανῶς τὸ ὑπὸ στοιχεῖα συμγ' καὶ τίτλον ἀπερὶ Ἰουδαίου τοῦ βαπτισθέντος ὑπὸ λαϊκοῦ τοῦ 1399ου χειρογράφου τῆς Ἑθν. Βιβλ. Ἀθηνῶν. Τὸ ρνβ' κεφάλαιον τοῦ χειρογράφου Σγούτα περιλαμβάνει τὰς διὰ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γράμματος τοῦ πατριάρχου Ἰωάσαφ τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως λυθείσας, πέντε ἐρωταποκρίσεις περὶ τοῦ θείου βαπτίσματος ὡς ἐκ τοῦ κεφ. ρνε' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23 χειρογράφου τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, γράφεντος μηνὶ Αὐγούστῳ 1643, ἐξάγομεν, καὶ πρὸς τούτοις καὶ ἄλλην ἀεὶν εὐλογηθῇ τινος τρεῖς γυναῖκας...» κτλ., καὶ ἐπάγεται ταῦτα: «εἰς τὸ ὁποῖον » γράμμα εἶναι γεγραμμένα πολλὰ καὶ ἀποφασισμένα ὅπου ἐζήτησαν τότε, καὶ ἡμεῖς » ἀπὸ ἐκεῖνα ὅλα ἐλάβομεν τὰ πλέον ἀναγκαῖα καὶ ἐγράψαμεν ἐδῶ » ἀμέσως δὲ μετὰ ταῦτα λέγει: «Μέρος ἐκ τινος γράμματος τοῦ παναγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ » πατριάρχου κυροῦ Ἰωάσαφ τοῦ ἄχρι τῆς » νῦν προνοίας τοῦ Θεοῦ ἰθύνοντος τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας, » γεγονότος κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον, ἰνδικτιῶνος δ' τοῦ χιλιοστοῦ ἑξακοσιοστοῦ ἐξήκοστοῦ ἔτους». Τὸ ἀνακριβὲς τῆς χρονολογίας, πολλαχῶς ἐλέγχεται: πατριάρχης μὲν ἔτει 1660 ἦτο ὁ ἀπὸ Προύσης Παρθένιος (τὸ α' 1657—1662), ἔτος δ' ἰνδικτιῶνος ιγ', ἀρξάμενον τὸν Σεπτέμβριον ἀκριβῶς¹ τὸ τοῦ Μηθύμνης χειρόγραφον, ἐν κεφ. σση' ἔχει ὀρθὴν χρονολογίαν ὡς ἐξῆς: «Μέρος ἀπὸ ἐνός » γράμματος τοῦ ἀγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἰωάσαφ, τὸ ὁποῖον » ἐγγράφη κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον ἰνδικτιῶνος δ' τοῦ αφεξ' ἔτους».

Τὸ παρὰ Σγούτα ρπδ' κεφάλαιον, ἀντιστοιχοῦν εἰς τὸ ρογ' τοῦ περιγραφομένου χειρογράφου διαλαμβάνει τὰ ἐξῆς περιπλέον: αὐμῶς ἡ παροῦσα ἀπόφασις οὕτως ἐγένετο συνοδικῶς καὶ ἀποφασιστικῶς παρὰ τοῦ κοινοῦ δεσπότη τοῦ παναγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Διονυσίου, ἐν ἔτει ζζβ' μηνὸς Φεβρουαρίου, ὅτι ὅταν ὁ ἄνδρας μισεύσῃ καὶ ὑπάγῃ εἰς ἄλλον τόπον καὶ λείψῃ πέντε χρόνους ἀπὸ τοῦ ὁσπῆτιον αὐτοῦ καὶ δὲν

ἐνθυμηθῇ τελείως τὴν γυναῖκα(ν) αὐτοῦ ἵνα ἀποστείλῃ αὐτῆς ἐξόδον τῆς ζωῆς αὐτῆς ἢ γράμμα, ἀμὴ ἀφήσῃ αὐτὴν παντελῶς χωρὶς τινος βοηθείας, νὰ χωρίζεται ἀνεμποδίστως τὸ τοιοῦτον συναικίσιον, καὶ νὰ ἔχῃ ἄδειαν ἢ γυναῖκα νὰ ἐπέρνῃ ἄλλον ἄνδρα νόμιμον καὶ ἀπὸ τότε αὕτη ἡ ὑπόθεσις οὕτως κρίνεται παρὰ τῆς καθολικῆς μεγάλῃς ἐκκλησίας καὶ παρὰ πάντων τῶν ἀγιωτάτων ἀρχιερέων ὡς δικαία καὶ νόμιμος ὅπου ἔναι». Ἀντεγράψαμεν τὴν πρᾶξιν ταύτην, διότι δὲν σημειοῦται οὔτε ἐν τοῖς Πατριαρχικοῖς Πινάξιν, οὔτε ἐν ταῖς Κανονικαῖς Διατάξεσι τοῦ Μ. Γεδεών. Ἐκ τοῦ ρμα' κεφαλαίῳ τοῦ χειρογράφου Σγούτα μαρτυροῦμεν ὅτι ἡ ἀπόφασις, ἡ ἀναφερομένη ἐν τῷ ρκα' κεφαλαίῳ τοῦ χειρογράφου τοῦ μητροπολίτου Μηθύμνης, ἐγένετο ἐπὶ Νικολάου πατριάρχου, εἶναι δ' αὕτη τὸ μνημονεύμενον ὑπ' ἀριθ. 5 σημείωμα τοῦ ἔτους 1092 ἢ 1107 ἐν σελ. 342 τῶν Πατριαρχικῶν Πινάκων τοῦ Μ. Γεδεών. Ὁ Lingen-thal ἀποδίδωσιν εἰς τὸ χειρόγραφον τοῦ Σγούτα συνοδικὴν πρᾶξιν τοῦ πατριάρχου Ἰερεμίου τοῦ ἔτους 1555· αὕτη διέφυγε τὴν προσοχὴν ἡμῶν· σημειοῦμεν ὁμῶς ὅτι κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος πατριάρχης ἦτο ὁ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως Ἰωάσαφ, διαδεχθεὶς τὸν τότε ἀποβιώσαντα Διονύσιον ὥστε ἀνακριβεῖα τις παρεῖρησεν εἰς τοῦτο. Ὁ Μαλαξὸς περιέλαβεν εἰς τὴν συλλογὴν αὐτοῦ καὶ τὰ τῶν γάμων σχέδια ἢ γράμματα, πραγματείας Μανουὴλ Ξανθινοῦ, μεγάλου χαρτοφύλακος. Πρέπον ἐκρίναμεν νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα ὅ,τι περὶ αὐτοῦ ἐγνωρίσαμεν, διότι ἀνακριβῆ καὶ ὑποθετικὰ ἐγράφησαν τὰ περὶ αὐτοῦ καὶ τῆς μόνης ταύτης πραγματείας αὐτοῦ.

7. Τὸ ρμε' κεφάλαιον φέρει τίτλον: «Ἰδοὺ καὶ τὰ τῶν γάμων σχέδια, ἅτινα ἐσχεδίασεν ὁ σοφώτατος καὶ λογιώτατος Μέγας Χαρτοφύλαξ τῆς ἀγιωτάτης τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας ὁ ἐν ἱεροδιακόνεισι κύριος Μανουὴλ ὁ Ξανθινός». Τῆς μὲν πραγματείας εὐρίσκουμεν μνείαν παρὰ Φαβρικίῳ, Ζαβίρῳ, Σάθῳ, Γεδεών¹ καὶ ἄλλοις· τοῦ δὲ βίου τοῦ συγγραφέως αὐτῆς, ἰδίᾳ δὲ τοῦ χρόνου αὐτοῦ συγκεχυμένον τινὰ καὶ ἀνακριβῆ λόγον παρὰ Φιλητᾶ καὶ Μουστοξυδῆ² ὁ Ἰω. Βελουδης,

1. Ἐντεῦθεν ἠπατήθη ὁ Lingen-thal (σελ. 5) καὶ ἔγραψεν ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μαν. Μαλαξοῦ περιελήφθη εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ μία συνοδικὴ πρᾶξις τοῦ 1660 τοῦς.

1. Fabricius, B. G. t. XI, 668. — Zabilas, Νέα Ἑλλάς, σ. 82. — K. Σάβας, Ν. Φ. σ. 415. — Μ. Γεδεών, Π. Π. σ. 506, καὶ σημ. 792.

2. Ἑλληνομνήμονος σ. 309 κ.ε. — Πρβλ. καὶ σημ. Σ. Ἀ(ριστάρχου) ἐν σελ. 17 τοῦ Σχεδ. Παράνκα.

ἀποκρινόμενος εἰς τὸν πληροφορίας περὶ αὐτοῦ ζητήσαντα E. Legrand, οὐδεμίαν, λέγει, ἐν τοῖς χειρογράφοις αὐτοῦ εὖρε σημείωσιν, πιστεύει δὲ δυσκολωτάτην εἶναι τὴν ἀνεύρεσιν τοιαύτης.¹ Εὐτυχεῖς λοιπὸν λογιζόμεθα, διότι ἔχομεν εἰδήσεις τινὰς νὰ εἰπωμεν περὶ τοῦ συγγραφέως καὶ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἤκμαζεν. Ὁ Μανουὴλ οὗτος εἶχε πατρίδα, ὡς ἐκ τοῦ ἐπωνύμου Ξανθινοῦ, Ξανθικοῦ, ἐπιτρέπεται νὰ εἰκάσωμεν, τὴν Ξάνθην· ἦλθεν εἰς γάμου καινώνιαν μετὰ Ζωῆς, ἐξ ἧς ἀπέκτησε τέκνα· ἱεροδιακόνου ἔχων βαθμὸν ἐτιμήθη καὶ διὰ τοῦ ὀφφικίου Μεγάλου Χαρτοφύλακος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας· θανάτῳ διασπασθεὶς τῆς ὁμοζύγου Ζωῆς, ἔλαβε τὸ τῶν μοναχῶν θεῖον καὶ ἀγγελικὸν σχῆμα καὶ μετωνομάσθη Μάξιμος μοναχός· κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐγκατεβίωσεν εἰς τὴν ἱερὰν μονὴν τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας, τῆς περὶ τὴν ἐπαρχίαν τῆς μητροπόλεως Θεσσαλονίκης καὶ πλησίον τῆς Γαλατίτσας, τῆς ὁποίας ἦτο καὶ ἀδελφός, εἰς δηλονότι ἐκ τῶν ἀποτελούντων τὴν ἀδελφότητα μοναχῶν, οἵτινες, συνδρομῇ τῶν χριστιανῶν λαϊκῶν τε καὶ ἱερωμένων, ἀνωκοδόμησαν τὴν κατηρειπωμένην μονήν· δι' ὃ ἐν αὐτῇ ὠφείλετο νὰ μνημονεύηται ἀδιαλείπτως καὶ ὁ Μάξιμος σὺν τῇ χρηματισάσῃ συμβίῳ αὐτοῦ Ζωῇ.² Πρωτουργός τῆς

ἐκ βάρων ἀνοικοδομήσεως τῆς μονῆς τῆς ἁγίας Ἀναστασίας ἐγένετο Θεωνᾶς, ὁ μετέπειτα μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, λαβὼν ἔγγραφον συγκατάθεσιν τοῦ μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Ἰωάσαφ, χρονολογουμένην ἔτει 'ζλθ' ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ, ἰνδ. δ' (=1531)· εἰς τὴν ἀνοικοδομήσιν προέβη χάριν τοῦ ὁσιομάρτυρος Ἰακώβου, συμμαθητοῦ αὐτοῦ ὑπὸ τῷ διδασκάλῳ Ἰακώβῳ τῷ Γέροντι ἐν τῇ σκήτῃ τῆς ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει ἱερᾶς Μονῆς τῶν Ἰβήρων, καταστήσας αὐτὴν ἡσυχαστήριον ἑκατὸν πενήκοντα μεναχῶν.¹ Ἐὰν συναρμόσωμεν ταῦτα καὶ τὸ σημείωμα τῶν τέκνων τοῦ Μανουὴλ Ξανθινοῦ, τὸ παρατεθὲν ἐν τῇ ὑποσημειώσει ἐπιτρέπεται νὰ θεωρήσωμεν καὶ αὐτὸν μαθητὴν τοῦ Γέροντος Ἰακώβου, συμμαθητὴν τοῦ ὁσιομάρτυρος Ἰακώβου, τοῦ καὶ Ἀββᾶ ἐπικεκλημένου· ἐνισχύεται δὲ καὶ ἡ ἐξενεχθεῖσα γνώμη περὶ τῆς πατρίδος αὐτοῦ, τῆς Ξάνθης, γειτνιαζούσης ὡς ἐπὶ πάντες τῇ τε ἐν Ἀγίῳ ὄρει μονῇ καὶ τῇ τῆς ἁγίας Ἀναστασίας ἐν τῇ Χαλκιδικῇ. Τὸ ὀφφίκιον τοῦ Μεγάλου Χαρτοφύλακος ὁ ἔχων αἰὲς τῆς τάξεως κυρίως τῶν ἱεροδιακόνων . . . ἔχει τὰς ἱερολογίας τῶν μνηστειῶν, τὰς ὁποίας ἱερολογῶν καὶ ἀναγράφοντας τὰς πέμπει εἰς τοὺς ἱερεῖς τῶν ἐνοριῶν νὰ τὰς εὐλογήσῃ . . . καὶ τὰ τῶν γάμων νομίμως ὀφροῦν τίξει γίνεσθαι·² αὐτὸς ἐπομένως ἦτο ὁ ἀρμοδιώτερος εἰς συγγραφὴν πραγματείας περὶ συνοικεσίων καὶ περὶ βαθμῶν συγγενείας, διό καὶ ὁ Οἰκουμενικὸς πατριάρχης Ἱερεμίας ὁ ἀπὸ Σοφίας (1520-1544) τῷ Μανουὴλ Ξανθινῷ, τότε μεγάλῳ χαρτοφύλακι ὄντι, ὥρισε τὴν περὶ τοῦ θέματος τούτου συγγραφὴν, ἀνακριβῶς λεγομένην ὑπὸ τινων ἔργον αὐτοῦ τούτου τοῦ πατριάρχου.³ Τῆς πραγματείας

1. E. Legrand, Bibl. Hell. XV-XVI siècle, t. II, 1, note 1.

2. Ἐν βομβυκίῳ φύλλῳ 379, τελευταίῳ τοῦ μεμβρανίνου κώδικος, τοῦ δεκάτου αἰῶνος, ὑπ' ἀρ. CCXXIV τῆς Κοϊσινιανῆς Βιβλιοθήκης, ἀναγινώσκονται τὰ ἑξῆς, μεταγενεστέρῃ χειρὶ γραφέντα· «τὸ παρὸν βιβλίον ὁ Πραξαπόστολος σὺν τῇ ἐν αὐτῷ θεῖα Ἀποκαλύψει τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἀγορὰ καὶ ἴδιον κτήμα ὃν τοῦ μακαρίτου μεγάλου χαρτοφύλακος τῆς καθολικῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας κυροῦ Μανουὴλ ἱεροδιακόνου τοῦ Ξανθικοῦ, τοῦ διὰ τοῦ θεῖου καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος μετονομασθέντος Μαξίμου μοναχοῦ, ἀφίερται καὶ προσηλώθη παρ' ἡμῶν τῶν ἐκείνου τέκνων εἰς τὴν θεῖαν καὶ ἱερὰν καὶ σεβασμίαν μονὴν τῆς ἁγίας μου Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας τῆς περὶ τὴν ἐπαρχίαν τῆς μητροπόλεως Θεσσαλονίκης ἔγγιστα οὖσης τῆς Γαλατίτσας, ἥντινα ἀνήγειρον καὶ χάριν τοῦ ὁσιομάρτυρος Ἰακώβου τοῦ καὶ Ἀββᾶ ἐπικεκλημένου οἱ ἀπὸ τοῦ ἐκείνου τάγματος καταγόμενοι μοναχοί, βοήθεια καὶ συνδρομῇ χριστιανῶν πολλῶν ἱερωμένων τε καὶ λαϊκῶν ἐν ταύτῃ ἀδελφότητι γενομένων· μεθ' ὧν εἰς ἔστι τῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν καὶ ὁ ἀνωτέρω ρηθεὶς κυρὸς Μάξιμος μοναχός, ὅς καὶ ὀφείλει μνημονεύεσθαι ἀδιαλείπτως ἐν τῇ θεῖα αὐτῇ μονῇ σὺν τῇ κατὰ κόσμον Ζωῇ τῇ χρηματισάσῃ συμβίῳ ἐκείνου· καὶ ὅστις τὴν τοιαύτην . . . » κτλ. [Ἐπον-

ται τὰ συνήθη ἐπιτίμια κατὰ τῶν ὑποξαιρεσόντων τὸ βιβλίον]. Montfauconius, Bibl. Coisl. Parisiis 1715, cod. CCXXIV, σελ. 275-276.

1. Π. Παπαγεωργίου, Ἐκδρομὴ εἰς τὴν βασιλ. καὶ πατριαρχ. μονὴν τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας ἐν τῇ Χαλκιδικῇ σελ. 71-72 ἐν VII τόμῳ (1898) τοῦ Byz. Zeitschr. (σελ. 57-82). II. Γ. Ζερόλντης, περὶ τινων μητροπολ. Θεσσαλ., ἐν τῷ XII τ. (1905) τοῦ Byz. Zeitschr.

2. Χρυσάνθος, Συνταγμάτιον κτλ., ἐνετίησι 1778, σελ. 9-11.

3. Fabricius, B. G. t. XI (οὐχὶ τ. Z' ὡς ὁ Γεδεὼν λέγει ἐν σημ. 792 τῶν Π. Π.) σ. 638: tractatus de cognatione, quatenus connubium impedire potest, ἐν τῇ Βιβλ. Βιέννης. Zafiris, N. Ἑλ. σ. 333, περὶ συγ-

τοῦ Ξανθίνου πλείστα σφζονται ἀντίγραφα εἰς τὰς βιβλιοθήκας Βενετίας, Βιέννης, Τουρίνου, τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀγιοταφικοῦ Μετοχίου, ἐν τοῖς Νανιανοῖς χειρογράφοις καὶ ἀλλαχοῦ· ὁ τίτλος αὐτῆς ἔχει διαφόρους τύπους, οἷον: Ἐκθεσις κεκωλυμένων καὶ ἀκωλύτων γάμων·¹ Ἐκθεσις περὶ κεκωλυμένων γάμων κτλ.² περὶ συνοικεσίων·³ Ἐκθεσις τῶν γαμικῶν συναλλαγμάτων⁴ καὶ οὕτω καθεξῆς. Πλήρη τίτλον εὐρήσομεν ἐν τῇ τύποις ἐκδόσει τῆς πραγματείας· ἐξέδωκε δ' αὐτὴν ὁ Ζαχαρίας Σκορδύλιος, περιλαβὼν ἐν τῷ ἔργῳ, ὅπερ ἐτύπωσε τὸ πρῶτον ἐν Βενετίᾳ τῷ 1564 ὑπὸ τὸν ἀκόλουθον τίτλον: «Περὶ τῶν τῆς συγγενείας βαθμῶν συνοπτικὴ συλλογὴ ἐκ διαφόρων συντεθεῖσα παρὰ Ζαχαρίου ἱερέως Σκορδυλίου Κρητός, ἐπονομαζομένου Μαραφᾶ καὶ ἐπιτρόπου τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου Ἰωάσαφ». Τούτοις δ' ἀμέσως ὁ συλλογεὺς προστίθησι: «σὺν τοῖς ἄλλοις κατεστρώθη· Μανουήλου ἱεροδιακόνου καὶ Μεγάλου Χαρτοφύλακος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἔκθεσις ἀπλουστέρα τε καὶ συντομωτέρα, συντεθεῖσα παρ' ἡμῶν ἀρτίως καὶ ἐκδοθεῖσα ὀρισμῷ τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν δεσπότη τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυρίου Ἱερεμίου». Τὸ βιβλίον τοῦ Σκορδυλίου ἀνετυπώθη τῷ 1569. κατὰ μαρτυρίαν τοῦ Γέρλαχ θεωρουμένην ἀμφίβολον, τῷ 1588, τῷ 1593, μετὰ τοῦ αὐτοῦ

γενεῆς τουτέστι πότε ὁ γάμος κωλύεται. Ὁ Ἰω. Βελούδης διέγνω τὸ λάθος μεταδούς τῷ Μ. Γεδεών τὴν ἐπιγραφὴν αὐτῆς: Ἐκδοσις (περὶ συγγενείας δηλονότι) ἀπλουστέρα καὶ συντομωτέρα συντεθεῖσα παρ' ἡμῶν ἀρτίως καὶ ἐκδοθεῖσα ὀρισμῷ τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν αὐθέντου καὶ δεσπότη τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἱερεμίου [Ἐκκλ. Ἀλφθ. (1884/5) σελ. 37]. Ὁ Νανιανὸς κώδιξ 229, τοῦ 17 αἰῶνος, ἐν σ. 2 ἔχει: «Περὶ τῶν τῆς συγγενείας βαθμῶν· ἐκ τοῦ τρίτου βιβλίου τῶν Ἰνστιτούτων»· εἶτα ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ: «Ἐκθεσις ἀπλουστέρα καὶ συντομωτέρα περὶ κεκωλυμένων καὶ ἀκωλύτων γάμων· συντεθεῖσα παρὰ Μανουὴλ τοῦ μεγάλου χαρτοφύλακος τῆς ἀγίας καὶ σεβασμίας τοῦ Θεοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ἐκδοθεῖσα ὀρισμῷ τοῦ παναγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἱερεμίου». ἄρχ. ἡ συγγένεια διαιρεῖται εἰς πέντε. (Mingarelli, cod. Mss. Gr. apud Nanios κτλ. σελ. 423).

1. Α. Π. Κεραμεύς, Ἱερ. Βιβλ., ἐν Παιτρ. πόλει 1897, τ. Γ', σ. 65-66. — Τ. Δ', σ. 259.

2. Fabricius, B. G. XV, 668: expositis de matrimoniiis prohibitis etc.

3. Μ. Γεδεών, Πατρ. Πίν. σ. 506.

4. Α. Π. Κεραμεύς, αὐτόθι, Δ' σ. 389.

τίτλου ἀπαραλλάκτως. Ὁ Ζαβίρας λέγει ὅτι ἐξεδόθη καὶ ἐν τῷ Εἰρμολογίῳ ἡ ἔκθεσις αὕτη τῷ 1553, ἔκδοσις ἄγνωστος τοῖς βιβλιογράφοις, ἢ 1753 κατὰ τὸν Σάθαν, ὡσαύτως ἄγνωστος ἔκδοσις, ἅτε πρώτης θεωρουμένης τῆς ἐν ἔτει 1603 καὶ δευτέρας τῆς τῷ 1643.¹ περιελήφθη δὲ καὶ εἰς τὰς μετέπειτα ἀνατυπώσεις τοῦ Εἰρμολογίου.²

Εἰ καὶ χαρακτηρίζεται ἡ ἔκθεσις ὑπὸ τοῦ Ξανθίνου ὡς ἀπλουστέρα καὶ συντομωτέρα, ἀπαντᾷ ἐν τούτοις σύστασις αὐτῆς, ὅτι «κατὰ πλάτος τὰ Κανονικὰ καὶ μὴ συνοικεσία καταλέγει». Ὁ τοῦ Μανουὴλ Ξανθίνου τίτλος τοῦ ἔργου, παρεντεθείς ἐν τῷ τίτλῳ τῆς συλλογῆς τοῦ Ζαχ. Σκορδυλίου ἀπεπλάνησε τοὺς ἀσχοληθέντας περὶ τῶν δύο τούτων συλλογῶν· ἄλλοι μὲν ἐξέλαβον συλλογὴν τῆς ἐκθέσεως τὸν μέγαν ρήτορα Μανουὴλ τὸν Κορίνθιον· ἄλλοι δὲ τὸν αἰωνάζειναι πρὸ αὐτοῦ ἀκμάσαντα Μανουὴλ τὸν Ὀλόβολον,³ γράψαντα εἰς ἀρχαίαν γλῶσσαν τὴν ἔκθεσιν, παραφράσαντα δ' αὐτὴν τὸν Σκορδύλιον ἐπὶ τῷ ἀπλουστέρον. Ὁ Βελούδης λέγει τὸν Ξανθινὸν μέγαν ρήτορα,⁴ ὁ δὲ Χρ. Φιλητᾶς, ἀπορίᾳ κατεχόμενος περὶ αὐτοῦ, ἀνεμνήσθη τοῦ ἐν ἔτει 1638 ὑπογραφέντος πρὸς Μανουὴλ μεγάλου χαρτοφύλακος, καὶ κατ' ἀκολουθίαν εἰκαπεν ὅτι νεώτατος συνέγραψε τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἔκθεσιν.⁵ Οὗτος ἐπλανήθη καὶ διότι τὸν ἐν τῷ τίτλῳ τῆς Ἐκθέσεως μνημονευόμενον οἰκουμενικὸν πατριάρχην Ἱερεμίαν ἐξέλαβε τὸν ἀπὸ Λαρίσσης, τὸν δις πατριαρχεύ-

1. Α. Π. Βρετός, Νεοελ. Ἀθῆν. 1854, Α', σ. 12, ἀρ. 28, κατὰ μαρτυρίαν τοῦ Cave. Ὁ Μ. Γεδεών ἀναφέρει ἔκδοσιν ἔτει 1803, παραπέμπων εἰς τὴν 314 σ. τοῦ Ἑλληνομνήμονος· ἀλλ' ἐκεῖ ὁ Χρ. Φιλητᾶς ἀναφέρει ἔκδοσιν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἄλλου τινος ἔργου, εἰς τὰ προλεγόμενα τοῦ ὁποῦοι ὑπάρχει μνεία τοῦ Ζ. Σκορδυλίου. Ὁ Σάθας, ἀντιγράφας τὰ παρὰ Ζαβίρα, διτιπῶς ἐλανθάσθη, ἔτος μὲν τῆς ἐκδόσεως τοῦ Εἰρμολογίου ἔχει 1753, ἐπώνυμον δὲ τοῦ Μανουὴλ Ξανθοῦ ἀντὶ Ξανθίνου.

2. Κατὰ τὰ ἔτη 1780, 1800, 1811. Α. Π. Βρετός, Ν. Φ. Α' σ. 102, ἀριθ. 291.

3. Χριστόφορος μοναχός, Κανονικὸν κτλ. ἐν Κ/πόλει αὐ', σ. 97. σημ. 1.

4. Σάθας, Ν. Φ. σ. 124. Fabricius, B. G. XI, σ. 668. Η. Μουστοξύδης, Ἑλληνομν. σ. 313.

5. Fabricius, B. G. XI, σ. 666. Η. καὶ κατ' αὐτὸν Σ. Α. ἐν σ. 17 τοῦ Σχεδιάσματος τοῦ Πατριάρχα. Ὑπεδείχθη τὸ λάθος ὑπὸ Μουστοξύδου ἐνθ' ἀν. καὶ Μ. Γεδεών, Ἑκκλ. Ἀλφθ. Ε', σ. σ. 37.

6. Ἐν ἐπιστολῇ πρὸς Μ. Γεδεών, ἐνθ. ἀν.

7. Ἐν σελ. 312 τοῦ Ἑλληνομνήμονος.

σαντα μεταξύ των ἐτῶν 1571—1595, ἀντί τοῦ ἀπὸ Σοφίας (1520—1546), κακίσας τὸν Σκορδύλιον ἢ ὡς ἀμελήσαντα κατὰ τὰς ἀνατυπώσεις τοῦ ἔργου νὰ μεταβάλῃ τὸ τοῦ πατριάρχου Ἰωάσαφ ὄνομα, ἢ ὡς ἀσμενίζοντα εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ πρώτου ἀξιωματος ἐναντίον τῆς ἀληθείας,¹ ὑποπεσὼν ἅμα καὶ εἰς ἐτέραν πλάνην, διότι ἐξέλαβε τὸν ὀρισμὸν τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου ὡς ἀπευθυνθέντα οὐχὶ εἰς τὸν Ξανθινόν, ἀλλ' εἰς τὸν Σκορδύλιον. Πᾶσαι αὗται αἱ γινώμαι πίπτουσι, τὸ δὲ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Μανουὴλ Ξανθινός, ἱεροδιάκονος καὶ μέγας χαρτοφύλαξ συνέθετο τὴν πραγματείαν ταύτην ὀρισμῶ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου τοῦ ἀπὸ Σοφίας, ἐγκρίσει αὐτοῦ ἐκδοθεῖσαν, οὐχὶ τύποις, ἀλλ' εἰς χρῆσιν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅτι ὁ Ζ. Σκορδύλιος, ἐξαρχος καὶ ἐπίτροπος ὧν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἰωάσαφ τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως (1555—1565), ἐξέδωκεν αὐτήν, περιλαβὼν ἐν ἰδίᾳ συλλογῇ, τὸ πρῶτον ἔτει 1564· αἱ δὲ μετέπειτα ἐκδόσεις ἦσαν ἀπλούστατα ἀνατυπώσεις τοῦ ἔργου, καὶ ἐπομένως οὐδεμίᾳ μεταβολῇ ἐπετρέπετο. Κατὰ τὴν πρώτην ἐκδοσιν, ἔτει 1564, ὁ Μ. Ξανθινός ἐξῆ, ἀποβαλὼν τὸ ὀφείκιον τοῦ μεγάλου χαρτοφύλακος, μέινας δ' ἱερέως, μέλλων νὰ ἐρησυχάσῃ ἢ καὶ ἐρησυχάσας εἰς τὴν ἐν Γαλατίτσα ἱερὰν μονὴν τῆς ἀγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας, ἣς ἦτο εἰς τῶν ἀδελφῶν, ὡς εἶδομεν. Τεκμαιρόμεθα ταῦτα ἐκ τοῦ ἐπομένου εἰς αὐτὸν ἐπιγράμματος τοῦ ἐκδότου τῆς ἐκδόσεως:

ΖΑΧΑΡΙΟΥ ΙΕΡΕΩΣ

Χαρτοφύλαξ πάρος ἀρχιεπιστολίας πείσματα ἔλυσεν
ἐμμετῇ τέχνῃ· νῦν δ' ἱερεὺς ἀλιτρός.

Ἀντίγραφον τῆς συλλογῆς ταύτης τοῦ Σκορδυλίου, φιλοπονηθὲν ὑπὸ Στυλιανοῦ Ρίχη Κερκυραίου, καὶ σωζόμενον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Τουρίνου φέρει χρονολογίαν «ἐν ἔτει αῤῥῆ', ὁκτωβρίου ιγ'»: ὁ Μουστοξύδης² λέγει ὅτι τὰς δεκάδας παρήλαζεν ὁ ἀντιγραφεὺς, ἀλλὰ πιθανώτερον, νομίζομεν, ἐτυπώθη ἢ ἀνεγνώσθη κακῶς ἢ ἐν τῷ χειρογράφῳ χρονολογία αῤῥῆ' ἢ μᾶλλον αῤῥῆ'. Εἰς τὸ προτελευταῖον φύλλον τῆς ἐκ

δόσεως τοῦ 1564 ἀναγινώσκονται τὰς ἐξῆς: «Τὰ παρόντα συνοικέσια ἐτυπώθη ἐνετίησιν ἐν οἰκίᾳ Ἰακώβου τοῦ Λεονγκίνου... συλλογῇ καὶ ἐπιμελείᾳ Ζαχαρίου ἱερέως Σκορδυλίου τοῦ Κρητός... ἔτει τῷ ἀπὸ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ αῤῥδ' ἐν μηνὶ ἐκατομβαιῶνι» (=1564, Ἰουνίῳ). Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τῆς τοῦ 1588 ἐκδόσεως ταῦτα: «Τὰ παρόντα συνοικέσια ἐτυπώθη ἐν ἐνεταίαις ἐν οἰκίᾳ Πέτρου τοῦ Τζανέτου καὶ ἐπιμελείᾳ Γεωργίου ἱερέως Βλαστοῦ κρητός, τοῦ ἐπονομαζομένου Πουνιαλέτου, ἔτει τῷ ἀπὸ τῆς ἐνσάρχου... αῤῥηη»¹ ἐκ τοῦτου συμπεραίνομεν ὅτι ἦτο μακαρίτης τότε ὁ Σκορδύλιος. Ἀντίτυπον τῆς πραγματείας ταύτης εὐρισκόμενον, ἐν τῷ Βρεττανικῷ μουσεῖῳ, ὁ Legrand θεωρεῖ τυπωθὲν ἔτει 1593.² Ἡ ἐκδοσις αὕτη ὡς καὶ ἡ τοῦ 1564 φέρουσι προσωπογραφίαν, ὁμοίαν τῇ ὑπαρχούσῃ εἰς τὴν ἔτει 1563 τυπωθεῖσαν συλλογὴν ἐπιγραμμάτων κτλ. ἐπιμελείᾳ τοῦ Σκορδυλίου, ἐκατέρωθεν τῆς ὁποίας φέρονται τὰ γράμματα ΠΖ. Ὁ Legrand ἀναδημοσιεύσας τὴν εἰκόνα, πιθανὴν σημασίαν τῶν γραμμάτων λέγει *Πρόσωπον Ζαχαρίου*.³ βέβαιον ἡμεῖς νομίζομεν Παπᾶ Ζαχαρίας. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ Μανουὴλ Ξανθिनῶ καὶ τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ ἔχομεν ἡμεῖς γνωρίσει καὶ παρὰθέτοντες αὐτά, σημειοῦμεν ὅτι ὁ Ἰω. Βελοῦδος ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ Legrand ἀπεκρίθη ὅτι οὐδεμίαν ἐν τοῖς χειρογράφοις αὐτοῦ εὔρε σημείωσιν, δυσκολωτάτην δὲ πιστεύει καὶ τὴν ἀνακάλυψιν τοιαύτης [Legrand, B. Hel. II, σ. 1, σημ. 1].

8. «Περὶ τῶν πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ πότους χρόνους ἐξῆσε(ν) καθένας εἰς τὸν θρόνον» ἐπιγράφεται τὸ τβ' κεφάλαιον περιέχει δὲ τὰς ἐπομένας χρονολογικὰς σημειώσεις περὶ τῶν κατὰ τὰ ἔτη 1311—1333 πατριαρχευσάντων, τὰς ὁποίας, καίπερ ἀσαφῶς ἐκτεθειμένας, εὐρίσκουμεν ὁμῶς ἀξίας μνείας, ὡς συμπληρούσας τὰ κατὰ τὴν περίοδον ἀκριβῶς ταύτην ὑπάρχοντα κενὰ εἰς τοὺς πατριαρχικοὺς Καταλόγους τοῦ Ματθαίου Κηλλά καὶ τοῦ Φιλίππου Κυπρίου· αὗται δ' εἰσὶ: «*Νήφων* χρόνους γ' καὶ μῆ-» νας... καὶ ἐξεβλήθη κατὰ μῆνα ια' τοῦ » Ἀπριλίου τῆς η' ἰνδικτιῶνος κατὰ τὴν ιβ'.

1. Αὐτόθι.

2. Μουστοξύδης, Ἑλληνομν. σ. 307. Σάβας, Ν. Φ. σ. 168/6. Pasini, Catal. κτλ. I. 258, ἐν τῇ λατινικῇ μεταφράσει τοῦ σημειώματος ἔχει ἔτος τοῦ αὐτοῦ, δι' ἀριθμῶν δὲ 1536.

1. Legrand, B. H. τ. II, σ. 51.

2. Αὐτόθι, σελ. 88.

3. Αὐτόθι, τόμ. I. σελ. 315.

» τοῦ Μαΐου μηνὸς τῆς ιγ' ἰνδικτιῶνος ὁ Γλυ-
 » κὴς Ἰωάννης, λογοθέτης τηλικαῦτα τοῦ
 » δρόμου· παρῆλθ' αὐτὸν κατὰ τῆς ια' Μαΐου
 » τῆς ιδ' ἰνδικτιῶνος. Κατὰ τὴν κβ' Μαρτίου
 » τῆς γ' ἰνδικτιῶνος Γεράσιμος· χρόνον α'.
 » Μετὰ χρόνους β', μῆνας ζ' καὶ ἡμέρας ια',
 » κατὰ τὴν τοῦ Νοεμβρίου τῆς ζ' ἰνδικτιῶ-
 » νος ἡμέρα(ν) γ', ὁ ἀγιορείτης Ἡσαΐας, χρό-
 » νους δέκα». Συνδυάζοντες τὰς σημειώσεις
 ταύτας πρὸς τὰς ἐκδοθείσας ὑπὸ τοῦ Λαβθέου
 ἐκ κώδικος τῆς Κλαρομοντανῆς βιβλιοθήκης,
 τὰς ἀναδημοσιεύθεισας ὑπὸ τοῦ Ἀνσέλμου
 Βανδουρίου (Imp. Orient., not. 576) ἔχο-
 μεν τὸν ἐπόμενον χρονολογικὸν πατριαρχικὸν
 πίνακα: *Νήφων*· ἔτη τρία καὶ μῆνας δέκα,
 ἀπὸ τῆς 11 Ἀπριλίου 1310 (η' ἰνδ.) ἕως
 Φεβρουαρίου 1314. Χηρεΐα (βραχυχρόνιος,
 κατὰ Γεδεών, Π. Π., σ. 414) ἀπὸ Φεβρουα-
 ρίου 1314 ἕως τῆς 11 Μαΐου 1315. *Ἰωάν-
 νης ὁ Γλυκὴς*· ἔτη τέσσαρα, ἀπὸ τῆς 12
 Μαΐου 1315 (ιγ' ἰνδ.) ἕως τῆς 11 Μαΐου
 1319 (β' ἰνδ. ἀντὶ ιδ'). Χηρεΐα (ἀρνημένου-
 τος παρὰ Γεδεών) ἀπὸ τῆς 12 Μαΐου 1319
 ἕως τῆς 21 Μαρτίου 1320. *Γεράσιμος*· ἔτος
 ἓν καὶ μὴν εἰς, ἀπὸ τῆς 22 Μαρτίου 1320
 ἕως τῆς 19 Ἀπριλίου 1321, ὅτε κατὰ Γρη-
 γορᾶν ἀπέθανε. Χηρεΐα (τριακοντάμηνος παρὰ
 Γεδεών, Π. Π., σ. 417), ἔτη δύο, μῆνες ἑπτὰ,
 ἡμέραι ἑνδεκά, ἀπὸ 21 Ἀπριλίου 1321 ἕως
 τῆς 30 (λ' ἀντὶ γ') Νοεμβρίου 1323 (ζ' ἰνδ.)
Ἡσαΐας· ἔτη δέκα, ἀπὸ τῆς 1ης Δεκεμβρίου
 1323 μέχρι Δεκεμβρίου τοῦ 1333 ἔτους.

9. Ἐκ τοῦ προοιμίου τοῦ Μαλαξοῦ μαν-
 θάνομεν ὅτι προέβη εἰς τὴν μετάφρασιν εἰς
 κοινὴν γλῶσσαν τῶν ἱερῶν κανόνων, διότι καὶ
 ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ ἐπεχειρήσαντες τοῦτο ἀγνω-
 στον ποιοὶ ἦσαν οὗτοι· ὁ Μ. Γεδεών ἐν πρα-
 γματείᾳ «αἱ παρ' ἡμῖν συλλογαὶ τῶν ἱερῶν
 κανόνων κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους» (ἐν
 τῇ Ἐκκλησ. Ἀληθείᾳ, τ. II', 1887/8 σ.
 6 κ. ε.) θεωρεῖ τὸν Μαλαξὸν πρῶτον συλλο-
 γέα, παρατρέχων ἀνωλύμου τινὸς νομικὴν
 συλλογὴν, γραφεῖσαν φθίνοντος τοῦ ΙΕ' ἢ
 ἀρχομένου τοῦ ΙΣ' αἰῶνος, σφζομένην δ' ἐν
 τῇ ἱερᾷ τῶν Ἰβήρων μονῇ, ἐν Ἀγίῳ Ὄρει.
 Ἡ μεγάλη πληθὺς τῶν σφζομένων ἀντιγρά-
 φων τῆς συλλογῆς ταύτης τοῦ Μαλαξοῦ, πολ-
 λαπλασιαζομένων οὐχὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου,
 ὡς τινες ἀναποδείκτως λέγουσιν, ἂν καὶ μαρ-
 τυροῦσιν ὅτι εἶχεν οὗτος καὶ τὴν ἀντιγραφὴν
 βιοποριστικὸν ἔργον, ἀλλ' ὑπὸ διαφορῶν κατὰ
 διαφοροὺς ἐποχὰς ἐν διαφοροῖς τόποις, ἀπο-

δείκνυσι τρανότατα καὶ τωρότατα, ὅτι ὁ ὀρ-
 θόδοξος τῆς Ἀνατολῆς κλήρος ἠνέοιε νὰ κυ-
 βερνᾷ τὸ ἐκκλησιαστικὸν σκάφος οὐχὶ αὐθαί-
 ρētως καὶ ἄνευ πυξίδος, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει
 τῶν κανόνων, τοὺς ὁποίους ἐθέσπισαν οἱ ἅγιοι
 Ἀπόστολοι, αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι καὶ οἱ
 Θεῖοι Πατέρες καὶ ἡρμήνευσαν μεταγενέστεροι
 σοφοὶ καὶ ἱεροὶ ἄνδρες. Ἦ πρωτότυπος γλῶσσα
 τοῦ κειμένου αὐτῶν, ἐπειδὴ, ἔνεκα τῶν διὰ
 μέσου τῶν αἰώνων περιστάσεων καὶ ἀτασθα-
 λιῶν, δυσνόητος καὶ ἀκατάληπτος εἶχεν ἀπο-
 βῆ, χρησιμώτατον ἔργον ἐπραξεν ὁ Μαλαξὸς
 συμπήξας αὐτὸ εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν, τὴν
 λαλουμένην καὶ παρὰ πάντων ἐνοουμένην,
 καὶ διὰ τοῦτο ἀπλήστως ἀντεγράφη καὶ ἐκυ-
 κλοφόρησε, καίπερ ἐνέγκοντο οὐκ ὀλίγους καὶ
 προλήψεις, κρατούσας ἰσως κατὰ τοὺς χρό-
 νους τῆς συμπήξεως, μὴ ἐξοβελισθείσας δ' ἐ-
 φεξῆς ὑπὸ τῶν διαφορῶν ἀντιγραφῶν. Ἡ
 ἀκμὴ τοῦ ἔργου διειρητήθη μέχρι τέλους σχε-
 δὸν τοῦ ΙΗ' αἰῶνος· ἐν ἔτει 1787 ὁ ἐκ Δη-
 μητσᾶνης ἱερομόναχος Ἀγάπιος ἐξέδωκεν ἐν
 Βενετίᾳ αὐτολογὴν Κανόνων, προβάς εἰς
 τοῦτο διὰ τὸ ἀπατάσθαι πολλοὺς ὑπὸ πολ-
 λῶν καὶ διαφορῶν χειρογράφων τινῶν Κανο-
 νικῶν, μύθους ὀθνεῖν μᾶλλον ἢ κανόνας
 Θεοῦ ἔχοντων», ὡς ἐν τῷ προλόγῳ γράφει,
 λέγων καὶ ταῦτα: «τὰ ἀνώνυμα ἐκεῖνα Κα-
 νονικὰ βλάβην οὐ τὴν τυχοῦσαν τοῖς μετερ-
 χομένοις αὐτὰ καὶ ἀπάτην ἐμποιοῦσιν»¹
 παρὰ ταῦτα, ἅτινα ἰσως εἶχον καὶ σκο-
 πὸν συστατικὸν ὑπὲρ τῆς ἰδίας συλλογῆς «ἵνα
 τὴν κτῆσιν αὐτῆς ἀπόνως καὶ εὐφώνως κοινὴν
 καταστήσῃ τοῖς ὀρθοδόξοις», τὸ ἔργον τοῦ Μα-
 λαξοῦ εὐρεῖαν εὐρε κυκλοφορίαν, ποθητὸν γενό-
 μενον κτῆμα, διότι περιελάμβανε καὶ θέματα
 ἱστορικὰ καὶ χρονολογικά, καὶ κεφάλαια περὶ
 μνηστείας, γάμων, κληρονομίας, τύπους δια-
 ζυγίων, διαθηκῶν, ἐπιστολικῶν τίτλων με-
 ταξὺ τῶν διαφορῶν βαθμῶν τοῦ κλήρου καὶ
 τῶν πολιτικῶν ἀρχόντων καὶ λοιπὰ, ὡς ἐν
 τῷ πίνακι ἐξετέθησαν. Ἐὰν πιστῶς καὶ ἀκρι-
 βῶς ὁ Μαλαξὸς ἡρμήνευσεν εἰς τὴν κοινὴν
 φράσιν τὰ κείμενα δὲν ἐξετάζομεν, ὅχι μόνον
 διότι τοιαύτη ἔρευνα θρησκευτικῶν θεμάτων
 ἀπαγορεύεται ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ Συλ-

1. Zach. von Lingenthal, ἐθν. ἀν., σ. 41. Μ. Γεδεών, Ἐκκλ. Ἀλήθ. τόμ. II' 1887/8, σελ. 16. Ε. Κα-
 στούρης, περὶ τῆς ἐν Δημητσᾷ ἑλλην. σχολῆς, ὅστις
 λέγει ὅτι ὁ ἐκδότης «διένειμε δωρεὰν εἰς τὰς ἀπανταχοῦ
 ἐκκλησίας καὶ μοναστήρια» τὸ βιβλίον.

λόγου, ἀλλὰ καὶ διότι αὕτη ὑπερβαίνει τὰς ἡμετέρας γνώσεις. Τὴν χρησιμότητα τοῦ ἔργου ὠμολόγησαν οὐχ ἥττον καὶ νεώτεροι. Λέων ὁ Ἀλλάτιος ἐπεκαλέσθη αὐτό· ὁ δὲ Lingenthal γράφων ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Βυζαντινοῦ δικαίου περὶ τοῦ οἰκογενειακοῦ δικαίου πλειστάκις ἀναφέρεται εἰς τὸν Μαλαξὸν ὡς συμπῆξαντα τὴν συλλογὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ βᾶσει βυζαντινῶν μόνον πηγῶν.¹ Λέγων δὲ ὁ αὐτὸς νομομαθής, ὅτι ἀπὸ τὸν Μαλαξὸν δὲν περιέμενεν ὑψηλότερον ἔργον,² δὲν γνωρίζει ἡμῖν ἐκ ποίας ἀπόψεως ἐπήγαγε τὴν τοιαύτην κρίσιν· ὁ Μαλαξὸς οὐδὲν ἄλλο προϋτίθετο εἰμὴ νὰ καταστήσῃ καταληπτοὺς τοὺς ἱεροὺς κανόνας εἰς τοὺς μὴ ἐννοοῦντας τὴν ἀρχικὴν τούτων γλῶσσαν· διέγνω τὴν χρησιμότητα τῆς παραφράσεως εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν δύο ὅλους αἰῶνας πρὸ τοῦ Ἀγαπίου καὶ τοῦ Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, τοῦ ἐκδότου τοῦ «Πηδαλίου» (1800), καὶ μάλιστα ἐκείνων τῶν κκνόνων, ὅσοι ἦσαν κυρίως κατάλληλοι καὶ σημαίνοντες, ἐν αἷς περιστάσεσι διετέλει ὁ ὀρθόδοξος λαός, πρὸς ἐμπέδωσιν τῶν θρησκευτικῶν αὐτοῦ παραδόσεων καὶ λειτουργιῶν τῶν διατάξεων τοῦ παρ' αὐτῷ κρατοῦντος οἰκογενειακοῦ δικαίου. Διὰ ταῦτα μετ' ἐπαίνου καὶ εὐγνωμοσύνης διατηρήσομεν τὴν μνήμην αὐτοῦ.

Α'

Μνεῖται πηγῶν καὶ κεφάλαια, ἐν οἷς αὗται φέρονται.

- *Αθανασίου, πατριάρχου Ἀλεξανδρείας· α', ιη', ρδ', ρπ', ρις', σοξ'.
 *Αθανασίου, πατριάρχου Κ/πόλεως· ρις'.
 *Αλεξίου Κοινηνοῦ, αὐτοκράτορος· κς', ρκ', ρμζ'.
 *Αναστασίου, πατριάρχου Ἀντιοχείας· ικη', ικθ'.
 Αναστασίου (ἀββά), Σιναΐτου· κη', σκδ', σλβ', σιη', σνθ', σξβ', σξς'.
 *Ανδρονίκου Παλαιολόγου, αὐτοκράτορος· ρις'.
 *Αποστολικοὶ κανόνες [πλειστάκις].
 *Αρμενοπούλου [ὁμοίως].
 *Αρσενίου, πατριάρχου Κ/πόλεως· ρλε'.
 Βαλσαμῶνος, πατριάρχου Ἀντιοχείας [πλειστάκις].
 Βασιλείου = Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου καὶ Βασιλείου, αὐτοκρατόρων.
 Βασιλείου, τοῦ Μεγάλου· ιδ', νθ', ρλδ' ρμθ', ροδ', ρπβ', σ'.
 Βιβλιοθήκης, τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ ἁγ. Σοφίας· λγ'.
 Βλαστάρεως, Ματθαίου [πλειστάκις] — τοῦ νομοθέτου (;)· ρις'.

1. Ἡ πραγματεία ἐν Θέμιδος, τόμ. Ζ', σελ. 324-382 ἐδημοσιεύθη.

2. Zach. von Lingenthal, ἐνθ' ἀν. σ. 5.

- Γερμανοῦ, πατριάρχου Κ/πόλεως· οβ', ρη', ρμς', σοδ', σοε', σπβ', σμα'.
 Γεωργίου, πατριάρχου Κ/λεως τοῦ Ξιφιλίνου· σπγ'.
 Γρηγορίου, Θεολόγου· ε', ρμη'.
 Γρηγορίου, Νύσσης ἐπισκόπου· οβ', σκς'.
 Γρηγορίου, Ρώμης πάπα, τοῦ Διαλόγου· ριδ'.
 Διονυσίου, πατριάρχου Ἀλεξανδρείας· ρδ'.
 Διονυσίου, * Κων/πόλεως· ρογ'.
 *Ἡλίου, Κρήτης ἐπισκόπου· ιδδ'.
 *Ἡσαίου, μοναχοῦ καὶ ἐγκλείστου· ριε'.
 Θεοδώρου, Στουδίτου· σιγ'.
 *Ιουστινιανοῦ, αὐτοκράτορος· κε', ος', σλη', σλθ'.
 [Ἰσαακίου Ἀγγέλου, αὐτοκράτορος· παρὰ Σγούτα κεφάλ. β'].
 *Ιωάννου, πατριάρχου Ἀντιοχείας· ιε'.
 *Ιωάννου, Δαμασκηνοῦ· σκς'.
 *Ιωάννου, Ζωναρά· ιγ', ις', λγ', ξ', σκ', σμα'.
 *Ιωάννου, πατριάρχου Κ/πόλεως, τοῦ Νηστευτοῦ [πλειστάκις].
 *Ιωάννου, πατριάρχου Κ/πόλεως, τοῦ Χρυσοστόμου· λ', λα', λδ'.
 *Ιωάσαφ, πατριάρχου Κ/πόλεως· σση'.
 Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου καὶ Βασιλείου, αὐτοκρατόρων [πλειστάκις].
 Λέοντος, αὐτοκράτορος, τοῦ Σοφοῦ· ρκς', ρλς', ρμζ', ροδ', ρπδ'.
 Λέοντος, πατριάρχου Κ/πόλεως· ρλε'. — τοῦ Στυπῆ· αὐτόθι.
 Λουκά, πατριάρχου Κ/πόλεως· ις', ρλα', σκα'.
 Μακαρίου, πατριάρχου Ἀλεξανδρείας· σλα'.
 Μαλαξοῦ, Νικολάου, πρωτοπαπᾶ Ναυπλίου· σοβ'.
 Μανουήλ, μεγάλου ρήτορος τῆς Μ. Ἐκκλησίας· β'.
 Μανουήλ, αὐτοκράτ., τοῦ Πορφυρογεννήτου· ρλα'.
 Μανουήλ, τοῦ Ξανθινοῦ, μεγάλου χαρτοφύλακος· ρμε'.
 Μαξίμου, τοῦ Ὁμολογητοῦ· τιδ'.
 Μάρκου, ἱερομονάχου· σμζ'.
 Μάρκου, πατριάρχου Ἀλεξανδρείας· ξβ'.
 Μεletiου, μοναχοῦ· σκε'.
 Μιχαήλ, τοῦ Χούμνου, ἐπισκόπου Θεσ/νίκης· ρλδ'.
 Μιχαήλ, πατριάρχου Κ/πόλεως· λη', ρλε'.
 Νικηφόρου, πατριάρχου Κ/πόλεως, τοῦ Ξανθοπούλου· μγ', ις', ρ', ρθ', ρνβ', ρπβ', σιθ', σμζ', σγδ'.
 Νικήτα, ἐπισκόπου Ἡρακλείας· νδ', ρκε', ρογ'.
 Νικολάου, πατριάρχου Κ/πόλεως· ρλγ', ρμθ'.
 Ξιφιλίνου = Γεωργίου.
 Ξανθοπούλου· σλγ'.
 Πατερικῶν, βιβλίου· λθ', ρις', ρξ', σπ', σπδ'.
 Πατρικίου· ρξ'.
 Σάββα, τοῦ ἡγιασμένου· σμζ'.
 Συμεών, τοῦ θαυμαστοῦ δρους· σμε'.
 Συμεών, ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης [πλειστάκις].
 Συνόδων οἰκουμενικῶν [ὁμοίως].
 Τιμοθέου, πατριάρχου Κ/πόλεως· ργ', ρδ', σμς'.
 Φιλοθέου, * * * σμδ'.
 Φωτίου, * * * ι.

B'

(Διηρηθή η τοῦ χειρογράφου ὁρθογραφία).

Πίναξ δὲν Θεῶ ἀγίῳ τοῦ παρόντος νομοκρίτου· μάλιστα
καὶ μεγίστων :

	Χειρόγρ. E. Φ. Σ.	Ἐκδόσις Σχόλια	Ἐκδόσις Lingenthal
Ὅτι ἡ ἀγία τριάς ἐναι εἰς τρεῖς χαρακτήρας· πλὴν δὲ ἓνας Θεός· ἀλλ' οὐχὶ τρεῖς· οὐδὲ διαμερισμένη ἀπ' ἀλλήλων.— Θεολογία πολλῶν διδασκάλων	α'		
Περὶ ἡμῶν τῶν χριστιανῶν ὅταν προσκυνοῦμεν πῶς ἔχωμεν χρέος νὰ κάμνωμεν τὸν σταυρὸν μας· καὶ τί δηλοῖ ὁ σταυρὸς ὅπου κάμνομεν εἰς τὸ σῶμα ἡμῶν.— <i>Μανουὴλ τοῦ μεγάλου ρήτορος τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας</i>	β'		
Περὶ κριτοῦ τί νὰ εἰκονίζει νὰ ἔχει.— <i>Ματθαίου</i>	γ'	α'	β'
Περὶ δικαιοσύνης, καὶ περὶ τοῦ ποιεῖν δικαιοσύνην ὁ κριτῆς	δ'	β'	γ'
Περὶ νόμου καὶ τί ἐστὶ νόμος.— <i>Ματθαίου</i>	ε'	γ'	δ'
Περὶ συνηθείας ὅπου νὰ ἐναι εἰς Κάστρον.— <i>Ματθαίου</i>	ς'	δ'	ε',ς'
Περὶ τῆς κωνσταντινουπόλεως πῶς ἐκαλεῖτο τὸ πρῶτον· καὶ τὴν σήμερον διατὶ λέγεται Κωνσταντινούπολις	ζ'		η'
Πότε ἐδόθη τοῦ πατριάρχου νὰ χειροτονεῖ τοὺς μητροπολίτας	η'	ε'	θ'
Διὰ ποίαν αἰτίαν χειροτονεῖ ὁ Ἡρακλείας τὸν πατριάρχην, καὶ οὐχὶ ἄλλος	θ'	ς'	ια'
Περὶ ἐκείνου ὅπου θέλη νὰ γένῃ ἀρχιερεὺς, ἱερεὺς, ἢ διάκων καὶ κατηγορηθῇ	ι'	ζ'	ιε'
Εἰάν λάβῃ τινὰς ἀρχιερωσύνην ἢ ἱερωσύνην, ἢ ἄλλον ἐκκλησιαστικὸν χάρισμα, ἢ με φλουρία· ἢ παρακάλεσιν ἀρχόντων, ἢ δυνασταςία	ια'	η'	ιζ'
Περὶ ἱερωμένων ἐάν πορνεύσουν, ἢ κλεψουν ἢ κάμουν ὄρκον ψέματα	ιβ'	θ'	κ'
Περὶ ἱερέων καὶ διακόνων· ὅτι νὰ μὴδὲν κάμνουν κανένα ἐκκλησιαστικὸν χωρὶς θέλημα τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν	ιγ'		κε'
Ὅτι οὐδένας τῶν ἱερωμένων ὅπου δὲν ἔχει γυναῖκα νὰ μὴδὲν κατοικεῖ μετὰ ἄλλης· καὶ ἐάν λεγθῇ ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως καὶ δὲν τὴν ἐδίωξῃ κα(τόπιν;)	ιδ'	ιδ'	λ'
Περὶ κατηγορίας ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν καὶ ποίους ἀνθρώπους δέχονται εἰς κατηγορίαν καὶ ποίους δὲν δέχονται	ις'	ιε'	λα'
Ὅτι οἱ κατηγοροῦντες τὸν ἀρχιερέα νὰ ἦναι ἀνεπίληπτοι	ις'	ις'	λβ'
Ὅτι πόσοι ἀρχιερεῖς θέλουν νὰ εἶναι ὅταν κρίνουν ἀρχιερέα καὶ πόσοι εἰς ἱερέα, καὶ πόσοι εἰς διάκονα	ις'	ις'	λγ'
Περὶ ἀρχιερέος ὅπου νὰ ἐναι εἰς κατηγορίαν καὶ νὰ κρίνεται· καὶ ἀπστείλῃ ἢ συνοδος· πρῶτον· δεύτερον· καὶ τρίτον μῦθμα καὶ δὲν ὑπάγῃ νὰ ἀποκριθῇ	ιη'	ιη'	λδ'
Ὅτι ἐάν εὐρίσκειται εἰς κατηγορίαν χωρὶς νὰ γένῃ κρίσις· τῶν ἀρχιερέων δὲν τὸν ἐβγάνουν ἐκ τοῦ θρόνου αὐτοῦ	ιθ'	ιθ'	λε'
Περὶ τοῦ κατηγοροῦντος ἐπίσκοπον εἰς πολλὰ ἐναντία· καὶ δὲν δυνηθῇ νὰ ἀποδειξῇ κανένα ἐξ αὐτά	κ'	κ'	λς'
Ὅτι εἰς κρίσιν νὰ μὴδὲν φέρνῃ αἰρετικὸν μάρτυρα· οὐδὲ ἄπιστον· οὐδὲ ἓνα πιστόν· εἰ μὴ δύο καὶ τρεῖς ἀξιοπίστους· καὶ εἰς κατηγορίαν πέντε	κα'	κα'	λς'
Περὶ κατηγορῶν ὅτι νὰ μὴδὲν φέρνουν μάρτυρας οἰκειακούς	κβ'	κβ'	λη'
Περὶ τοῦ ἔχοντος ὑπόθεσιν· νὰ μὴδὲν φέρνῃ μάρτυρας συγγενεῖς του	κγ'	»	λθ'
Ὅτι ἀξιοπίστοι κάμνῃ χρεῖα νὰ εἶναι οἱ μάρτυρες· καὶ ποῖτοι ἐμποδίζονται νὰ μὴ δὲν μαρτυροῦν· καὶ ποῖτοι δὲν ἐμποδίζονται	κδ'	κγ'	μ'
Περὶ ἱερέως ἐάν ψευδομαρτυρήσῃ· Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως	κε'	κδ'	μα'
Περὶ ἱερέως ὅπου νὰ ἐναντιηθῇ τὴν ὑπογραφὴν του	κς'	»	»
Περὶ ἀρχιερέων ἐάν ἐκάθησαν τιναν ἀρχιερέα, καὶ ἐγένετο δευτέρα κρίσις· καὶ φανῇ ἀνάτιος ὁ ἀρχιερεὺς ὅπου ἐκαθηρέθη	κς'	κθ'	μς'
Περὶ τῶν ἀναξίως εἰς ἀρχιερωσύνην ἐλθόντων	κη'		νγ'
Περὶ ἀναθέματος	κθ'	λβ'	νε'
Περὶ τοῦ ἀφορισθέντος δικαίως· ἢ ἀδίκως παρὰ τοῦ ἀρχιερέως νὰ μὴδὲν καταφρονήσῃ τὸν ἀφορισμόν	λ'	λγ'	νς'
Περὶ ἱερωμένων, ἐάν ἀφωρέσουν τινὰν χωρὶς (αἰτίαν)	λα'	λδ'	νς'
Περὶ τῶν συνευχομένων μετὰ τοῦ ἀφωρισμένου	λβ'	λε'	ρκγ'
Περὶ ἀφωρισμένου πῶς γινωρίζεται μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ πόθεν ἀφωρίσθῃ	λγ'	λς'	ς'
Περὶ ἀφωρισμένων τὸς ὁποίους ἀφωρίζουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ μετὰ θάνατον εὐρίσκονται λελυμένα τὰ σώματα αὐτῶν	λδ'	λη'	ςγ'

Περὶ ἀποθαμένου ὁποῦ νὰ εὐρεθῇ ἀκέραιον τὸ κορμὴ καὶ τρεῖς νὰ μὴδὲν . . .	λε'	λθ'	ξδ'
Περὶ ἀρχιερέως ὅτι νὰ ἔχει ἐξουσίαν εἰς πάντα τὰ ἐκκλησιαστικά πράγματα . .	λς'		κδ'
Περὶ ἱερέως ἐὰν ἀργήσῃ αὐτὸν ὁ ἀρχιερεὺς αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς λειτουργήσῃ χωρὶς νὰ λάβῃ	λς'	μα'	ξς'
Περὶ ἱερέως ἐὰν στανικῶς κουρευθῇ ἢ μεγαλοσχημήσῃ ἢ κάμει παραί(τησιν). . .	λη'	μη'	οη'
Περὶ ἀρχιερέων ἢ ἄλλου ἐκ τῶν ἱερέων ὁποῦ νὰ συνέρχεται εἰς ἁμαρτήματα· καὶ ὁ λαὸς νὰ τὸν ἀποφεύγῃ ἐξ αὐτοῦ. Ματθαίου	λθ'	μθ'	οθ'
Περὶ ἐπισκόπου· ἢ πρεσβυτέρου· ἢ διακόνου ὁποῦ νὰ ἱεουργήσῃ, καὶ δὲν μετα- λάβῃ τῶν ἀρχάντων μυστηρίων	μ'	νδ'	ι'
Περὶ τοῦ θέλοντος νὰ λάβῃ ἱερωσύνη χωρὶς νὰ ἐπάρῃ γυναῖκα	μα'	νε'	ι α'
Περὶ κοσμικοῦ ἱερέως ὅτι δὲν κάμνῃ καλόγηρον	μβ'	νς'	ι β'
Περὶ ἱερέως ὁποῦ νὰ ἔχει ἔχθραν καὶ λειτουργήσῃ	μγ'	νς'	ι γ'
Περὶ ἱερέως ἐὰν ξεράσῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁποῦ λειτουργήσῃ	μδ'		ι δ'
Περὶ ἱερέως ἐὰν λειτουργήσῃ χωρὶς ἀντιμυσίου	με'	νη'	ρ κδ'
Περὶ ἱερέως ἐὰν δὲν ψάλλῃ τὰς ὥρας αὐτοῦ καὶ λειτουργήσῃ	μς'	ξ'	ρ γ'
Περὶ ἱερέως καταδύτου	μς'	νθ'	ρ β'
Περὶ ἱερέως ὅτι δὲν κάμνῃ μόνος εὐχέλαιον	μη'	ξ'	ρ δ'
Περὶ τὸ ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἦνεσά σε Κύριε· καὶ ποῖαι εἶναι αἱ ἐπτὰ αἰνέσεις . .	μθ'	ξε'	
Περὶ κοσμικοῦ ὁποῦ νὰ διακρίνεται νὰ μεταλάβῃ ὑπὸ ἱερέως κοσμικοῦ	ν'	ξς'	ρι
Περὶ παρθένου ἱερέως ἐὰν ὑπανδρευθῇ· ὁμοίως πρεσβυτέρως ἐὰν χηρεύσῃ . . .	να'	ξς'	
Περὶ πρεσβυτέρου ἐὰν ὁμολογήσῃ θεληματικῶς τὸ ἁμάρτημα ὁποῦ ἔκαμε πρὶν νὰ χειροτονηθῇ	νβ'	ο'	ρις'
Περὶ διακόνου ἐὰν πορνεύσῃ	νγ'	οα'	ριη'
Περὶ γυναικὸς ἐὰν κάμῃ παιδί καὶ καταβάλλῃ (Ling. διαβάλλει) ἱερέαν ὅτι μετ' αὐ- τοῦ ἔκαμε	νδ'	οβ'	ριθ'
Περὶ ἱερέως ἐὰν μοιχεύεται ἢ γυναῖκα του· ἢ καὶ λαϊκοῦ καὶ θέλει νὰ ἱερωθῇ . .	νε'	οε'	ρι κε'
Περὶ πρεσβυτέρως ἐὰν δυναστικῶς μολυνθῇ	νς'		ρκς'
Περὶ ἀρχιερέως, ἐὰν δεχθῇ ξένους ἱερεῖς χωρὶς συστατικὸν καὶ ἀπολιτικὸν γράμμα	νς'	ος'	ρκς'
Περὶ αἰχμαλώτου ἱερέως ἐὰν δέχεται χωρὶς συστατικὸν καὶ ὁπολιτικὸν	νη'		ρκθ'
Περὶ τῶν λαμβανόντων τόκους, ἢ ἱερωμένοι, ἢ καλόγεροι, ἢ καὶ λαϊκοί	νθ'	οζ'	ρ λ'
Περὶ κληρικῶν ἐὼν σένουν ἐγγυηταὶ καθήρονται	ξ'	οη'	ρ λα
Περὶ τῶν δαιμονιζομένων, ὅπως νὰ μὴδὲν γίνονται κληρικοί	ξα'	π'	ρ λ γ'
Περὶ ἱερέως ἐὰν λούγεται τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖνῃ ὁποῦ θέλει νὰ λειτουργήσῃ	ξβ'	πδ'	ρ λς'
Περὶ ἱερέως ἐὰν ἀνοίξῃ ἢ μίτῃ αὐτοῦ· ἢ τὰ δόντια· ὅταν θέλει νὰ λειτουργήσῃ .	ξγ'	πε'	ρ λ η'
Ὅτι ἐὰν χειροτονεῖ ἐπίσκοπος· ἢ ἄλλος τοῦ ἱερατικοῦ ὁποῦ νὰ ἔχει βλάβη εἰς τὸ	ξδ'	πβ'	ρ λε'
Περὶ ἀρχιερέως· ἢ τινος ἄλλου τῶν ἱερωμένων ὁποῦ ναφαντασθῇ τῇ ἡμέρᾳ ὁποῦ θέλει νὰ λειτουργήσῃ	ξε'	πς'	
Περὶ ἱερέων ὅτι νὰ ἀπέχουν ἐκ τὰς γυναικας αὐτῶν ὅταν θέλουν νὰ λειτουργήσουν	ξς'	πς'	ρ λ θ'
Περὶ ἱερῶν σκευῶν, καὶ ἱεροσυλίας	ξς'	πθ'	ρ μ β'
Περὶ ἱερέως ὁποῦ νὰ εἴπῃ ἀπὸ τὸν θυμὸν του ὅτι νὰ γένῃ ἀσεβής· ἢ ἄλλος κοσμι- κός, καὶ ἂν δύναται αὐτὸς ὁ ἱερεὺς νὰ ἱεουργεῖ	ξη'	ιβ'	ρ μς'
Περὶ ἱερέως ἐὰν βλασφημήσῃ	ξθ'		ρ μς'
Περὶ ἀρχιερέως ἢ ἱερέως ἐὰν μεγαλοσχημήσῃ	ο'	μη'	ος'
Περὶ ἱερωμένου ὅτι νὰ μὴδὲν ἐξαγορεύει χωρὶς θέλημα τοῦ ἀρχιερέως· ἐξόχος ἀνέναν ἀνάγκης ἐξαγορεύει	οα'		
Ἐὰν ἀφιερῶσιν τινὰς εἰς ἐκκλησίαν, ἢ εἰς μοναστήριον πράγματα καὶ θέλει νὰ τὰ ἐπάρῃ ὅπισω	οβ'	ις'	
Ὅτι τὰ τῶν μοναστηρίων καὶ ἐκκλησιῶν δικαιώματα ἀπαρασάλευτα εἶναι	ογ'		
Περὶ στολῆς μοναχικῆς· καὶ τοῦ καμυλαυχίου, τί σημαίνουν	οδ'	ι θ'	τ πς'
Περὶ ἀσθενούς ὁποῦ νὰ γίνῃ καλόγηρος εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ	οε'	ρα'	
Περὶ τῶν πραγματῶν τοῦ καλογήρου πῶς νὰ ἡμωρασθῶν· ἢ ἐὰν δὲν ἔχει παῖδας· ἢ ἔχει	ος'	ρ γ'	ρ ν'
Περὶ πατρὸς ὅτι νὰ μὴδὲν ὑστερήσῃ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τὸ μερτικόν του διατὶ ἐγγίνῃ καλόγηρος	οζ'		ρ να'
Περὶ τοῦ μὴ θάπτειν τὰ κορμῖα τῶν ἀποθαμένων ἀν(θρώπων) μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν	οη'	ρη'	ρ νς'
Ὅτι νὰ μὴ βάλουν ζῶον μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ μεῖνῃ· εἰμὴ ἐξ ἀνάγκης . .	οθ'	ρι'	ρ ν θ'
Ὅτι τρώγουν καὶ πίνουν καὶ μένου μέσα εἰς τὰς ἐκκλησίας κατὰ ἀνάγκης . . .	π'	ρια'	ρ ξ'

Περὶ τοῦ πῶς δεῖ βαπτίζειν ὁ ἱερεὺς τὸ παιδίον	πα'	»	ρξα'
Περὶ νηπίων ἂν ἔναι ἀμφιβολία εἰς αὐτὰ ὅτι ἐβαπτίσθησαν· ἡ ὄχι	πβ'	ριθ'	ροδ'
Ὅτι τὸ παιδίον ὅταν τὸ βαπτίζεις εἰς τὴν κολυμβήθραν νὰ εὐλέπη κατ' ἀνατολὰς	πγ'	οιγ'	ρξδ'
Περὶ τῆς θείας κολυμβήθρας καὶ ὅλα τοῦ παιδίου τί δηλοῦσι εἰς τὸ βάπτισμα ὁποῦ βαπτίζεται	πδ'		
Τί δηλοῖ ὁποῦ ἐκδύνουν τὸ παιδίον	πε'	ριδ'	ρξε'
Τί δηλοῖ τὸ στρέψιμον τὸ ποῦ γυρίζουν τὸ παιδίον δυσικά	πς'	ριε'	ρξε'
Περὶ τοῦ χρίσματος καὶ ἀλείμματος	πζ'	»	ρξζ'
Διατί βαπτίζομεθα εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας Τριάδος	πη'	ρις'	ρξη'
Περὶ τὰ σταυρώματα τί δηλοῦσι	πθ'	ρις'	ρξθ'
Περὶ τῆς κουράς τοῦ παιδίου	ι'	»	ρο'
Περὶ τὰ νέα φορέματα ὁποῦ φορένῃ τὸ παιδί μετὰ τὸ βάπτισμα	ια'	»	ροα'
Περὶ τῶν βαπτιζομένων, ὅτι νὰ χρειοῦν αὐτοὺς τὸ ἅγιον καὶ μέγα μῦρον	ιβ'	ριη'	ροβ'
Περὶ τῆς κολυμβήθρας τί εἰκονίζει	ιγ'	»	ρογ'
Περὶ παιδίου ἂν εὐρίσκεται εἰς νὰ ἀποθάνῃ καὶ ὁ ἱερεὺς βαπτίσῃ αὐτὸ καὶ δὲν ἔφθασε νὰ εἰπῇ τοὺς ἀφορκισμοὺς οὐδὲ τὰς εὐχὰς	ιδ'	ρκ'	ροε'
Ὅτι εἰς πόσας ἡμέρας ναβαπτίζουν τὸ νήπιον	ιε'		
Περὶ ἱερέων τῶν βαπτιζόντων παιδί τῶν ἀγαρηνῶν, ἡ δεχθῶν αὐτοὺς διαναδόχους· ἡ λάβουν θυσία αἰρετικοῦ	ις'	ρκα'	ρος'
Ὅτι ἐξ ἀνάγκης βαπτίζει καὶ κοσμικὸς	ιζ'	ρκβ'	ροζ'
Περὶ τῶν τελευτώντων νηπίων τῶν χριστιανῶν τῶν ἀβαπτίστων ποῦ ἀπέρχονται	ιη'	»	ροη'
Περὶ ἱερέως ὅτι νὰ μὴ δὲν βαπτίζει μέσα εἰς ὁσπῆτιον	ιθ'	ρκς'	ροβ'
Περὶ παιδίου βρέφους ἂν ἀποθάνῃ ἀβάπτιστον ἀπὸ ἀμελείας τοῦ ἱερέως· ἡ τῶν γονέων	ρ'	»	ρογ'
Περὶ ἀσθενοῦς ἂν ἀποθάνῃ χωρὶς νὰ μεταδοθῇ, ἡ ἐξαμελείας αὐτοῦ, ἡ ἄλλοι	ρα'		
Περὶ τοῦ ἔχοντος ἔχθραν μετὰ τινος, νὰ μὴ δεχθῇς τὰ πρόσφορα αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκκλησίαν οὔτε νὰ τὸν ἐμεταλάβῃς	ρβ'	ρλς'	ρπδ'
Περὶ τοῦ θέλοντος ὅτι νὰ μεταλάβῃ· ὅτι νὰ μὴ δὲν συνεννοηθῇ μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ· καὶ ποῖας ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος νὰ φυλάσσει	ργ'	ρλζ'	
Εάν ὄνειρασθῇ τινὰς λαϊκὸς τῇ ἡμέρᾳ ὁποῦ μεταλάβῃ	ρδ'	»	
Περὶ κοσμικοῦ ὁποῦ νὰ ξεράσῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁποῦ μεταλάβῃ	ρε'	»	
Περὶ ἱερέως ὁποῦ νὰ λειτουργῇ, καὶ χυθῶν τὰ ἅγια	ρς'	ρλγ'	ρια'
Περὶ τῶν ἀφανισθέντων τιμῶν δώρων, μὴ δυναμένων φαγοθῆναι	ρζ'	ρλδ'	ριβ'
Περὶ ἱερέως ὅτι νὰ ἔχῃ χονευτήριον εἰς τὸ βῆμα	ρη'	»	ριγ'
Περὶ λαϊκῶν ἵνα μὴ εἰσέρχονται εἰς τὸ βῆμα	ρθ'	»	
Περὶ ἱερέως ἂν λειτουργήσῃ καὶ πῆσῃ ὁ ἀστήρ	ρι'	ρλγ'	ριε'
Περὶ τὸ τί εἶναι αἱ μερίδαι καὶ ἂν ἔναι εὐλογον νὰ προσφέρονται διὰ γυναῖκες ὁποῦ νὰ ἔχουν ἄνδρας, ἡ αἰρετικούς· ἡ ἀσεβεῖς	ρια'	ρλ'	ρις'
Περὶ τοῦ ἀντιδώρου διατί νὰ λαμβάνωσιν αὐτὸ οἱ χριστιανοί, καὶ περὶ τῆς ἡμέρας ὁποῦ εὐρίσκεται σαρκικῶς μετὰ τῶν γυναικῶν αὐτῶν· ἂν ἐπέρουν ἀντίδωρον· ἡ ἀσπάζονται τὰς ἁγίας εἰκόνας	ριβ'	ρλε'	τιδ'
Περὶ λαϊκῶν ὁποῦ δὲν καρτεροῦν ἕως τέλους νὰ τελειωθῇ ἡ ἀκολουθία	ριγ'	»	
Περὶ τῶν θεῶν λειτουργειῶν ὅτι οὐ μόνον εἰς τοὺς ἀποθαμένους εἶναι ὠφέλεια καὶ ἄφεσις ἁμαρτιῶν· ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ζωντανούς	ριδ'	ρκη'	ρπε'
Περὶ τὰ σαραντάρια ὁποῦ δίδουν διὰ τοὺς ζωντανούς καὶ ἀποθαμένους ὅτι λυτρῶνουν τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὴν κόλασιν	ριε'	ρκθ'	ρπς'
Ἀκούσατε καὶ διὰ τὰ σαραντάρια ὁποῦ γίνονται διὰ τοὺς ἀποθαμένους	ρις'		
Περὶ τοῦ πατριάρχου ὅτε ἔναι εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ· εἰς τί ἔναι ὁ σκοπὸς καὶ ἡ φροντίδα	ριζ'	ε'	ζ'
Ὅτι οἱ ἱερεῖς εἶναι εἰς τύπον τῶν ἐβδομήκοντα ἀποστόλων, καὶ οἱ ἀρχιερεῖς εἰς τῶν ἱβ'	ριη'	ξγ'	ρς'
Περὶ γυναικῶν μεμνηστευμένων ἐν ᾧ καὶ περὶ μνηστείας· καὶ ὅτι ἡ μνηστεία ἔναι μνήμη καὶ ἐπαγγελία τῶν μελλόντων γάμων	ριθ'	ρλη'	ρις'
Περὶ μνηστείας ὅτι νὰ ἔναι τὸ ἀρσενικὸν χρόνων ἱδ' καὶ τὸ θηλυκὸν ἱβ'	ρκ'	ρλθ'	ριζ'
Ὅτι μία γυναῖκα ἔλαβεν εὐχὴν μνηστείας, μετὰ τινος Ἰωάννου καὶ ἐζήτησεν διὰ τὸ εἶναι ἄνηβη, νὰ χωρισθῇ ἐξ αὐτοῦ, καὶ νὰ ἐπάρῃ τὸν δεύτερον ἐξάδελφον	ρκα'	ριμα'	ριη'
Περὶ τοῦ θέλοντος νὰ ἱερωθῇ καὶ ἀποθάνῃ ἡ μνησθῇ αὐτοῦ· καὶ ἂν ἦτον ἡ μνηστεία ἀνυπόστατος, ἡ γουν ἔξω τοῦ νόμου	ρκβ'	ριμβ'	ριθ'

Περὶ μνηστείας ὅπου νὰ δωθοῦν καὶ μετανοήσῃ τὸ ἓνα μέρος· καὶ ἐὰν τελευτήσῃ τινὰς ἐκ τούτων μνηστευσασμένους· ἢ γένῃ καλόγηρος	ρκγ'	ρμγ'	σ'
Περὶ φιλήματος μνηστήρων	ρκδ'	»	σα'
Ὅτι ἐὰν γίνεταί εὐχὴν μνηστείας πρὶν νὰ ἔλθῃ τὸ ἀνδρόγυνον εἰς τὴν νόμιμον ἡλικίαν	ρκε'	ρμδ'	
Ἐὰν ἐπέρῃ αὐτὸς τοῦ ἀδελφοῦ τὴν ἀραβωνιαστικὴν ἀναποθάνῃ	ρκς'	ρμ'	
Ἀπὸ πόσας αἰτίας χωρίζουν τοὺς μεμνηστευμένους, ἤγουν τοὺς ἀραβωνιασμένους	ρκζ'	ρμε'	σβ'
Διαιρέσεις συγγενείας	ρκη'	ρμζ'	σδ'
Περὶ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας	ρκθ'	»	»
Περὶ τοῦ ἐξ αἵματος ἐβδόμου βαθμοῦ ὅπως νὰ μὴδὲν γίνεταί	ρλα'	ρμη'	σε'
Περὶ τοῦ ἐξ ὀγδόου βαθμοῦ· καὶ εἰς πόσους βαθμοὺς γίνονται τὰ συνοικέσια· καὶ εἰς πόσους δὲν γίνονται	ρלב'	»	ςς'
Περὶ τῶν ἐξ ἀγχιστείας· ἀγχιστεία λέγεται συγγένεια ἀπὸ συμπεθεριῶν	ρλγ'	ρμθ'	ςζ'
Περὶ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, ὅτι εἰς τρία λέγεται καὶ χωρίζει· καὶ ποῖοι γάμοι γίνον- ται· καὶ ποῖοι δὲν γίνονται	ρλδ'	ρν'	ση'
Περὶ τριγενείας	ρλε'	»	σθ'
Περὶ υἱοθεσίας, ἤγουν, παιδί ξένον ὅπου πέρῃ τινὰς καὶ κάμῃ το παιδί του μετὰ ἱερῶν εὐχῶν· καὶ εἰς πόσους βαθμοὺς ἐμποδίζεται καὶ εἰς πόσους δὲν ἐμπο- δίζεται εἰς ὑπανδρίαν	ρλς'	ρνα'	σί'
Περὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος	ρλζ'	»	σια'
Περὶ δύο παιδίων ὅπου νὰ δεχθῇ τινὰς ἀπὸ τὸ ἅγιον βάπτισμα ἐὰν ἔρχον εἰς γάμον	ρλη'	ρνβ'	
Ὅτι ἡ συγγένεια τοῦ ἁγίου βαπτίσματος	ρλθ'	»	
Περὶ ἐλευθερωμένου σκλάβου ὅτι δὲν ἐπέρῃ τὴν κυρά του	ρμ'	ρνγ'	
Περὶ ἐπιτρόπου ὅπου δὲν ἐπέρῃ τὴν ὀρφανήν	ρμα'	»	
Περὶ ὑποχειρίων· ὅτι δὲν ἐπέρουν τὰς γυναῖκας τῶν ἀφεντῶν αὐτῶν	ρμβ'	»	
Περὶ σκηνηκῶν, ὅτι δὲν ἐπέρουν συγγλητικῶν θυγατέρα	ρμγ'	»	
Περὶ τοῦ πορνεύσαντος μετὰ τινος γυναικός, ὅτι τὴν μητρειότης δὲν παίρνει	ρμδ'	ρנד'	
Ἰδοὺ καὶ τὰ τῶν γάμων σχέδια κτλ.	ρμε'	ρνε'	
Περὶ πρώτου γάμου· καὶ τί ἐστὶ γάμος καὶ περὶ ἐνόμιμον γάμων	ρμς'	ρνζ'	φογ'
Περὶ ψιλῶν συμφωνιῶν τῶν γενομένων εἰς γάμων, μὴ γενομένης ἱερολογίας	ρμζ'	ρνη'	φογ'
Περὶ πῶς καλεῖται ὁ πρῶτος γάμος, ὁ δεύτερος καὶ ὁ τρίτος	ρμη'	ρνθ'	φοδ'
Εἰδήσεις διαλαμβάνουσα τὸν τόμον τῆς ἐνώσεως περὶ τριγάμων ἐγένετο ἐν τῷ ἑξα- κιχλιοστῷ τετρακοσιοστῷ ὀγδῶ ἔτει	ρμθ'		φοε'
Περὶ διαφορᾶς παιδείων, ποῖα λέγονται γνήσια, ποῖα φυσικά, ποῖα νόθα, καὶ ποῖα σκότια. Ματθαίου	ρν'	ρξ'	φοζ'
Περὶ παρανόμου γάμου καὶ τοῦ κανόνος αὐτοῦ	ρνα'	ρξα'	φοη'
Περὶ τοῦ ἔχοντος παλακίδα. Λεόντος καὶ Κωνσταντίνου	ρνβ'	»	φοθ'
Περὶ ἀδελφοποιτίας, ὅπως νὰ μὴδὲν γίνεταί	ρνγ'	ρξβ'	
Περὶ τοῦ χωρισθέντος τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐξ αἰτίας ἄλλης γυναικός	ρנד'	ρπς'	σλδ'
Κατάκρισις ἐντεθῆσα εἰς τοὺς χωρίζοντας τὰ ἀνδρόγυνα χωρὶς αἰτίας εὐλόγους	ρνε'	ρξγ'	
Ὅτι ὁ ἀνὴρ πέμπει ρεπούδιον τῇ γυναικί, καὶ τὴν προῖκαν τῆς κερδαίνει διὰ τὰς κάτωθεν αἰτίας	ρνζ'	ρξδ'	σκ'
Περὶ λύσεως γάμου καὶ αἱ αἰτίαι τῆς γυναικός		ρξδ'	
Αἱ αἰτίαι τοῦ ἀνδρὸς ὅπουτον ἐχωρίζεται ἡ γυναῖκα του· καὶ ἐπέρῃ τὴν προῖκαν αὐτῆς, καὶ τὰ δωρήματα ὅπου τῆς ἔδωκε εἰς τοὺς γάμους	ρνη'	ρξε'	σκα'
Λύσις γάμου ἀζημίου ὅταν ὁ ἄνδρας δὲν εὐρεθῇ σαρκικῶς μετὰ τῆς γυναικός αὐτοῦ	ρνθ'	ρξς'	σκβ'
Λύσις γάμου ὅταν ὁ ἄνδρας δὲν εὐρῇ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρθένον	ρξ'	ρξζ'	σκγ'
Λύσις γάμου ὅταν θέλῃ νὰ γένῃ τινὰς καλόγερος	ρξα'	ρξη'	
Περὶ γυναικός ἐὰν δῆρῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς	ρξβ'	ρξθ'	σκδ'
Περὶ ἀνδρὸς ἐὰν ληστεύῃ· ἢ κλέψῃ ἀπὸ ἐκκλησίαν χωρίζεται αὐτὸν ἡ γυναῖκα του	ρξγ'	ρξ'	σκε'
Περὶ αἰχμαλώτου, ἢ ἀνδρὸς, ἢ γυναικός ὅτι χωρίζεται	ρξδ'	ρξα'	σκς'
Περὶ λοβοῦ, ἢ ἀνδρὸς, ἢ γυναικός ὅτι χωρίζεται	ρξε'	ρροδ'	
Περὶ συγγενείας τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ὅτι χωρίζεται	ρξς'	ρροε'	
Περὶ συγγενείας τῆς υἱοθεσίας ὅτι χωρίζεται	ρξζ'	ρρος'	σλγ'
Περὶ τετραγαμίας ὅτι νὰ χωρίζεται	ρξη'	ρροη'	
Περὶ ἀνήβου γάμου ὅτι νὰ χωρίζεται	ρξθ'	ρροθ'	
Περὶ ἀνδρογύνου ὅπου νὰ ἔναι τὸ ἓνα πρόσωπον αἰρετικόν, νὰ χωρίζεται	ρξ'	ρρα'	
Περὶ ἀνδρὸς ὅπου νὰ ἔχῃ γυναῖκα δαιμονισμένη, καὶ θέλῃ νὰ τὴν ἐχωρί(σῃ)	ρρα'	ρρβ'	σλα

Περὶ τοῦ πάθους τῶν σεληνιαζομένων ὅτι ὑπὸ τοῦ δαίμονος ἔρχεται καὶ ἐξ αὐτοῦ πάσχουν· καὶ πῶς κρίνεται σήμερον εἰς Μεγάλη Ἑκκλησία	ροβ'	ρπγ'	σλβ'
Ἐὰν μισέσῃ τινὰς ἄν(θρωπ)ος καὶ ὑπάγῃ εἰς ἄλλον τόπον καὶ ἐκεῖ νὰ λάβῃ παλακίδα	ρογ'	ρπδ'	σκθ'
Περὶ γυναικὸς ὅπου νὰ μισέσῃ ὁ ἄνδρας τῆς, ἢ γένῃ σκλάβος, ἢ ὑπάγῃ εἰς ἐστρατεία καὶ γένῃ ἀφανεῖς, καὶ αὐτὴ θέλῃ νὰ ὑπανδρευθῇ	ροδ'	ρπε'	σκζ'
Περὶ τοῦ συνευρεθέντος μετὰ τῆς πενθερᾶς αὐτοῦ	ροε'	ρπζ'	
Περὶ μοιχείας, ἀποστόλων	ρος'	ρπη'	
Περὶ ἀνδρὸς ἔὰν σκοτώσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ	ροζ'	ρπθ'	φργ'
Περὶ ἀνδρὸς, ἢ γυναικὸς ἔὰν φονεύσῃ τὸ κορμὴν θεληματικῶς	ρεη'	ρζ'	
Περὶ πόσα θανάσιμα ἁμαρτήματα εἶναι	ροθ'	ριγ'	
Περὶ γυναικὸς παρθένου ἔὰν βιάσῃ καὶ φθείρῃ αὐτὴν τινὰς ἄν(θρωπ)ος	ρπ'	ριδ'	
Περὶ παιδοφθορίας θηλυκοῦ	ρπα'	ριε'	
Περὶ καλογραίας ἔὰν δυναστευθῇ, ἢ κοπέλα παρὰ τοῦ αὐθεντότης	ρπβ'	ριγ'	υξδ'
Περὶ γυναικὸς ὅπου ναχηρεῦσαι καὶ θέλῃ νὰ ὑπανδρευθῇ τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ	ρπγ'	σλε'	ριδ'
Περὶ γυναικὸς ὅπου ναχηρεύσῃ καὶ ὑπανδρευθῇ· ὅτι δὲν ἐπέρη ἐκ τῶν πραγμά- των τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, εἰμὴ ἐκ τῶν παιδίων ἀναποθάνουν	ρπδ'	ριε'	σλζ'
Περὶ γυναικὸς ὅπου ναχηρεύσῃ καὶ δὲν ὑπανδρευθῇ, τί πέρη ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ ἀνδρὸς τῆς· ὁμοίως καὶ ὁ ἄνδρας ἂν δὲν ὑπανδρευθῇ	ρπε'	ριζ'	σλζ'
Περὶ προικὸς τετιμημένης καὶ ἀδιατιμῆτου	ρπς'	ριη'	σλη'
Ὅτι ἡ γυναῖκα προτιμᾶται παντὸς δανηστοῦ	ρπζ'	ριθ'	σλθ'
Περὶ ἀνδρὸς ὅπου νὰ κάμῃ ἔξοδον εἰς τὴν ἀσθενείαν αὐτῆς γυναικὸς καὶ εἰς τὸν θάνατον	ρπη'	σ'	σμ'
Περὶ προτιμήσεως προικὸς πρώτης καὶ δευτέρας	ρπθ'	σα'	σμα'
Περὶ ἔξωπροίκων· Κωνσταντίνου Λέοντος καὶ Βασιλείου	ριγ'		
Περὶ συμφώνου ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς	ριδ'	σβ'	σμβ'
Περὶ δωρεῶν μετὰ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς	ριε'		
Περὶ προγαμιαίων δωρεῶν	ριγ'	σγ'	σμγ'
Περὶ δωρεῶν καὶ χαλασμὸς δωρεᾶς	ριδ'	σδ'	σμη'
Περὶ γυναικὸς ἔὰν σέβῃ ἐγγυήτρια	ριε'		
Περὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἔὰν χηρεύσουν, καὶ ἀφήσων παιδὶν καὶ μετὰ ταῦτα ἀποθάνῃ καὶ τὸ παιδί, ἢ καὶ ἔὰν δὲν κάμουν, καὶ ἀποθάνῃ ὁ ἄνδρας· ἢ ἡ γυ- ναῖκα χωρὶς παιδί, πῶς νὰ ἡμρασθῶν ταροῦχα αὐτῶν	ριζ'	σε'	σμε'
Περὶ προτιμήσεως κληρονομίας	ριζ'	σε'	σμε'
Περὶ πάππου ἀνάποθάνῃ καὶ ἀφήσῃ υἱὸν καὶ ἐγγόνους πῶς κληρονομοῦν	ριη'		
Περὶ ἐκείνου ὅπου νὰ ἀποθάνῃ χωρὶς διαθήκην· ἢ ἄνδρας, ἢ γυναῖκα, καὶ δὲν ἔχει παιδιά μόνον γοιεῖς, καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφάς· ποῖοι κληρονομοῦν	ριθ'	σς'	σμζ'
Περὶ τοῦ ἀποθανόντος ὅπου νὰ ἔχει ἀδελφὸν ἀπὸ δύο μ(η)τρες καὶ ἀνεψιὺς τοῦ ἀδελθοῦ τοῦ παιδία, ὅπου νὰ εἶναι μὲ τὸν π(ατέ)ρα τοὺς ἀπὸ ἓνα πατέρα, καὶ μίαν μητέρα, ποῖοι κληρονομοῦν αὐτόν	σ'	ση'	σμη'
Περὶ τοῦ ἀποθανόντος, ἔὰν δὲν ἔχει ἀδελφοὺς, ἢ ἀνεψιὺς ποῖοι κληρονομοῦν	σα'	σθ'	
Περὶ κληρονομίας θετῶν υἱῶν καὶ φυσικῶν	σβ'		
Περὶ συνεισφορᾶς ἥγουν ἔδωκεν ὁ π(ατ)ήρ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ προῖκα καὶ ἔκαμεν νὰ μὴδὲν ἐπάρῃ πλέον ἀποταπράγματα	σγ'	σι'	σμη'
Ἐπεὶ περὶ συνεισφορᾶς υἱῶν, ἢ θυγατρῶν ὅπου ἔλαβον ἐκ τῶν π(ατέ)ρα αὐτῶν, τὸ μερικὸν αὐτῶν, καὶ ἀποθανόντος αὐτοῦ πάλιν θέλουν νὰ ἐπάρουν	σδ'	σιβ'	σνα'
Περὶ ἐκείνου ὅπου θέλῃ νὰ λάβῃ κληρονομία, ἕως πόσους χρόνους νὰ ἀκούεται	σε'	σιγ'	σνβ'
Περὶ ἕως πόσους χρόνους ζητεῖτε τὸ χρέος	σς'		
Αἱ αἰτίαι ὅπου κάμουν οἱ γονεῖς τὰ παιδία αὐτῶν ἀπόκληρα ἀπὸ τὰ	σζ'	σις'	σνγ'
Περὶ υἱοῦ ἔὰν ὑπανδρευθῇ χωρὶς ἡν βολὴν τῷ π(ατ)ρ(ό)ς του	ση'		
Περὶ διαθήκης καὶ εἰς πόσους χρόνους ἔχει ἀδειαν τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ θηλυκὸν νὰ κάμουν διαθήκην, καὶ		σιζ'	σνδ'
Περὶ ἀδελφῶν ἔὰν ἔχουν ταροῦχα αὐτῶν ἀμοίραστα	σθ'		σνε'
Περὶ διαθήκης ὑπεξουσίαν Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν Βασιλέων	σι'	σιη'	σνζ'
Περὶ λεγάτου, τοῦ Ἀρμενοπούλου	σιδ'		σνη'
Περὶ ἐπιτρόπου, τοῦ Ἀρμενοπούλου	σιε'	σιθ'	σνθ'
Περὶ τῆς ἡλικίας τῶν ἀνέμων καὶ τῶν ἀφηλίκων	σιγ'		

Περὶ παρακαταθήκης	σιδ'	σκ'	σε'
Περὶ συμφώνων τοῦ αὐτοῦ ἀρμενοπούλου	σιε'	σκα'	σεβ'
Περὶ ὄρκου Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν Βασιλέων	σις'	σγκ'	σεγ'
Περὶ πῶς νὰ δώσης τοῦ ἑβραίου ὄρκον νὰ κάμη	σιζ'		
Περὶ ἐκεῖνου ὁποῦ ἀγωγιάση ἄλογον καὶ τὸ φορτώσῃ βαρεὰ	σιη'	σκς'	σες'
Περὶ ἀκαθάρτου ὁποῦ νὰ πέσῃ εἰς πηγάδι, ἢ εἰς ἄλλον ἀγγεῖον	σιθ'		
Περὶ τῆς νηστείας τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης τεσσαρκοστῆς, καὶ πάσης τετράδος καὶ 7'	σκ'		τιη'
Περὶ τῆς τοῦ αὐγούστου νηστείας τῆς κυρίας ἡμῶν τῆς ἀγίας Θεοτόκου	σκα'		
Περὶ τῶν τριῶν ἑορτῶν, τῆς ἀκαθίστου, τῆς μεγάλης παρασκευῆς καὶ τῆς γονυ- κλισίας ὅποιοι ὑπάγῃ ἀπαρχῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν	σκβ'		
Περὶ τοῦ χριστιανοῦ καὶ τοῦ ἑβραίου πῶς ἤλθαν εἰς ὁμιλίαν περὶ τοῦ σταυροῦ	σγκ'		
Περὶ ἀγγέλων ἐὰν ἐβλέπουν τὸν Θεόν, καὶ πῶς νοοῦν τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ τὸ κάμνουν	σκδ'		
Περὶ τῶν τεσσάρων στοιχείων ὁποῦ ἐγένη ὁ ἄνθρωπος	σκε'		σο'
Περὶ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐν ποίῳ μέρει τοῦ σώματος εὐρίσκεται	σκς'		σοσ'
Περὶ τοῦ τριμεροῦς τῆς ψυχῆς, Γρηγορίου νύσσης	σκζ'		
Περὶ τοῦ λογικοῦ	σκη'		
Περὶ ἐπιθυμητικοῦ	σκθ'		
Περὶ τοῦ θυμηκοῦ	σλ'		
Περὶ ψυχῆς ἀνθρώπου δικαίου ὅταν ἀποθάνῃ ποῦ ἠπηγένη	σλα'		
Περὶ τῶν ψυχῶν τῶν δικαίων καὶ τῶν ἀμαρτωλῶν ποῦ εὐρίσκονται τὴν σήμερον	σלב'	ρλβ'	ρπθ'
Περὶ ἐλεημοσύνας τί ἀγαθὰ λαμβάνουν ἐκεῖνοι ὁποῦ κάμνουν αὐτάς	σλγ'		
Περὶ φαλκιδίου	σλδ'	σιδ'	
Περὶ μισοτεκνίας, Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ	σλε'		
Περὶ κωδικέλου. Τοῦ Ἀρμενοπούλου	σλς'	σιζ'	ονς
Περὶ παίδων ἵνα τρέφωσι τοὺς γονεῖς αὐτῶν	σλζ'	σκδ'	οξδ'
Περὶ τοῦ λαβόντος βοῦδιον, εἰς ἐργασίαν καὶ ψοφήσει	σλη'		
Περὶ τοῦ λαβόντος ἀμπέλιον, ἢ χωράφιον μισιακόν	σλθ'	σκζ'	οξζ'
Περὶ τοῦ τῆς ἡμέρας διαστήματος	σμ'	σκη'	
Περὶ τοῦ ποῖται ἡμέραι λέγονται καλάνδαι, νόναι καὶ εἰδοί	σμα'		
Περὶ τοῦ χρόνου πόσας ἑβδομάδας, καὶ ἡμέρας ἔχει	σμβ'		
Περὶ τῶν πέντε ἑβδομάδων τοῦ χρόνου εἰς τὰς ὁποίας γίνεται κατάλυσις βρωμά- των, ἡγουν τῶν φαίτων, καὶ ποῖσι εἶναι αὐταὶ	σμγ'		
Περὶ τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης τεσσαρκοστῆς, ὅτι δὲν γίνεται γάμος	σμδ'	ονς'	
Περὶ μοναχῶν ὅτι νὰ νηστεύουν καὶ τὰς δευτέρας	σμε'		
Περὶ γοναικὸς ἐὰν γεννήσῃ τῇ μεγάλῃ τεσσαρκοστῇ	σμς'		
Περὶ τοῦ εὐαγγελισμοῦ ἐὰν τύχῃ τῇ μεγάλῃ ἑβδομάδᾳ, ἂν εἶναι καὶ τρώγουν ὀψά- ρια. Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως	σμς'		
Περὶ τοῦ κατευθυνθήτο, ὅτι δὲν λέγεται τῇ ἡμέρᾳ τοῦ εὐαγγελισμοῦ	σμθ'		
Ὅτι ἀπὸ τῆς διακαινησίμου ἄχρι τῆς πεντηκοστῆς τετράδα καὶ Παρασκευὴ τρώ- γομεν ὀψάρια, καὶ ἔλαιον			
Περὶ τῆς νηστείας τῶν Χ(ριστο)υγενῶν, καὶ τῶν ἀγίων ἀποστόλων	σν'		τκα'
Περὶ τῆς ἀγίας Θεοτόκου πόσους χρόνους ἐξησεν ἐν τῷ κόσμῳ	σνα'		
Περὶ τῆς νηστείας τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ	σνβ'		
Περὶ πότε καὶ ποῦ καταλύεται ἡ νηστεία τῆς τετάρτης καὶ παρασκευῆς	σνγ'		
Πότε ὀφείλουσιν οἱ χριστιανοὶ μεταλαμβάνειν	σνδ'		
Περὶ τῶν ὀνομάτων τῶν θείων διδασκάλων καὶ βασιλέων τῶν ἐν τῷ παρόντι βι- βλίῳ τοῦ βουλομένου ἰδεῖν αὐτά	σνε'		σος'
Περὶ τοῦ θείου Πάσχα ἕως πότε ἀναβαίνει καὶ καταβαίνει	σνς'	σκη'	οση'
Περὶ τῆς νηστείας τῶν ἀγίων Ἀποστόλων πόσαι ἡμέραι εἶναι	σνζ'		οξθ'
Πόθεν εὐλόπομεν τινὲς δικαίους ἀνθρώπους καὶ κρίνονται ψυχομαχοῦντες πολλὰς ἡμέρας καὶ πολλοὺς ἀμαρτωλοὺς εἰρηνικῶς καὶ ἀτα(ρά)χως ἐν τῷ ἅμα ἀποθαί- νουν. τοῦ ἀββᾶ Ἀναστασίου τοῦ ὄρους Σινᾶ	σνη'		σοδ'
Περὶ ὁραμάτων ποῖα εἶναι ἀληθινὰ, καὶ ποῖα δὲν εἶναι	σνθ'		σοε'
Περὶ πόσα ὄρη μέγала εἶναι καὶ ποῖα τὰ ὀνόματα αὐτῶν	οξ'		
Ὅτι ἐπὶ τὰ ἡλικίας ἔχει ὁ ἄνθρωπος, καὶ ποῖα εἶναι καὶ πῶς καλοῦνται	οξα'		
Ἐὰν τινὰς ληστής νὰ κάμη ἐκστὸν φόνους καὶ νὰ τὸν ποιᾶσουν νὰ κόψουν τὴν κε- φαλὴν του· τί λέγομεν δι' αὐτοῦ τάχα νὰ ἐλευθερώθῃ;	οξβ'		

Διατί ὁ Θεὸς πλάσας τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῆς γῆς, οὐκ ἔπλασε καὶ τὴν γυναῖκα· ἀλλ' ἐκ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ ἔκαμεν αὐτήν	σεγ'		
Περὶ πόσον ἦτον τὸ διάστημα τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὅταν ἐπέρασαν οἱ ἑβραῖοι	σεδ'		
Περὶ τοῦ διαβόλου ἐὰν ἔναι προγνώστης	σεε'		
Περὶ ποῖον λόγον ἀπὸ τὴν παλαιὰν καὶ νέαν διαθήκην φοβοῦνται οἱ δαίμονες	σεζ'		
Περὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν ποίῳ ἔτη, καὶ μηνί, καὶ ὥρᾳ ἐσταυρώθη	σεζ'	σοβ'	
Περὶ τῶν ἀρχιερατικῶν φορεμάτων ὅπου ἐνδύεται εἰς τὴν λειτουργίαν τί δηλοῦσιν ἓνα καὶ ἓνα	σεη'	με'	οβ'
Διατί λέγεται θεοφόρος ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ τί δηλοῖ τὸ μανδῖον αὐτοῦ· τὰ πόματα, οἱ ποταμοὶ καὶ τὸ καπάσιον	σεθ'	μζ'	ογ'
Περὶ τί δηλοῖ ἡ κουρά ὅπου κουρεύεται ὁ ἀρχιερεὺς ἐπάνω εἰς τὴν κορυφήν	σο'	»	οδ'
Περὶ τοῦ Ἰησοῦς Χριστοῦ ὄνομα ὅπου ἔναι σημειωμένον ἐν τῷ ἁγίῳ σώματι τοῦ ἀρχιερέως	σοα'	μζ'	οε'
Περὶ τῶν θείων δακτύλων τῶν ἀρχιερατικῶν ὅπου ἔναι ἐνωμένοι ὅταν εὐλογεῖ τὸν φιλόχριστον λαὸν τοῦ Κυρίου	σοβ'		
Περὶ τί εἰκονίζει ὁ ἀρχιερεὺς ὅταν εὐλογεῖ μετὰς δύο αὐτοῦ χεῖρας	σογ'	»	οζ'
Περὶ τῆς σφραγίδος τοῦ ιερέως ὅπου ἔχει εἰς τὴν κορυφήν τί δηλοῖ	σοδ'	γγ'	
Περὶ τῆς ιερατικῆς στολῆς τοῦ ιερέως τί δηλοῖ	σοε'		
Περὶ ἑβραίου ὅπου νὰ βαπτισθῇ ὅτι γίνεται ιερεὺς	σος'	ξδ'	
Περὶ τοῦ θέλοντος νὰ ιερωθῇ ὅτι νὰ ἐξετάζηται, καὶ ἐὰν ἡξέυρη καὶ γράμματα	σоз'		
Μέρος ἀπὸ ἐνὸς γράμματος	σοη'	ρνβ'	
Περὶ σκηνηκῶν ὅτι δὲν πέρνουν συζητητικὸν θυγατέρα	σοθ'		
Περὶ ἀγίων εἰκόνων ὅπου νὰ εἶναι πολλὰ χαλασμέναις τί νὰ γένῃ εἰς αὐταῖς, ἐκ τοῦ Πατερικοῦ θαυμαστόν	σπ'		
Περὶ τοῦ λέγοντος ὅτι μετὰ τὸν θάνατον συγκόπεται τὸ ἀποθαμένον σῶμα καὶ πνίγει ἀνθρώπους· καὶ τοῦτο ἐβλέπουν ἐνοράματι, καὶ καίουν τὸ σῶμα ἐκείνω διὰ νὰ μὴν ἀπολέσῃ καὶ ἄλλους ἀνθρώπους	σπα'		
Περὶ ἐκκλησίας καὶ τί εἶναι ἡ ἐκκλησία· γερμανοῦ Κων	σπβ'	ρζ'	
Περὶ ὅτι κεκλεισμένοι εἶναι οἱ οὐρανοὶ τοῦ ἀνθρώπου ὅπουδὲν ἔχει βάπτισμα, καὶ ὡσὰν βαπτισθῇ ἀνοίγονται	σπγ'	ρκγ'	
Περὶ ἐκείνου ὅπου ἔδραμεν ὁλοψύχως εἰς τὴν ἐξομολόγησιν πῶς ἐσυγχωρήθη παρὰ Θεοῦ· ἐκ τοῦ Πατερικοῦ ὥρατον καὶ θαυμαστόν	σπδ'		
Περὶ τί δηλοῖ τῶν ιερωμένων καὶ μοναχῶν ὅπου λέγον μετάνοια	σπε'		
Ὅτι πρέπει εἶναι καὶ ιερωμένοι καὶ λαῖκοι νὰ μετανοοῦν	σπς'		
Περὶ τοῦ μανασσῇ ὅτι διὰ νὰ μετανοήσῃ ἐξ ὅλης ψυχῆς ἐσυγχώρησεν αὐτὸν ὁ Θεός	σπζ'		
Περὶ πνευματικῶν ὅπου νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἐξαγορευόντος	σπη'		
Περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς ἁγίας Σιών	σπθ'		
Πόσα τάγματα καὶ πόσαι οὐσίαι ἀγγέλων εἶναι	σι'		
Περὶ τῆς Κυριακῆς τῆς ἁγίας πεντηκοστῆς, ἵνα μὴν τρώγουν κρέας	σια'		
Ὅτι ὁ χρόνος εἰς τέσσαρα διαιρεῖται	σιβ'		
Περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος διατί ἦλθεν ὥρα τρίτη, καὶ διατί ὥσπερ γλῶσσαι καὶ ὡς πῦρ	σιγ'		
Περὶ τοῦ θαύματος τοῦ ἐν Κανᾷ γάμου τί ἐσιμείονεν	σιδ'		
Περὶ δένδρων ἐὰν φυτευθοῦν εἰς τόπον ἀμοίραστον	σιε'		
Περὶ τοῦ ποιούντος ἔξοδον εἰς ξένον πράγμα	σις'		
Περὶ ὑδάτων κεφάλαιον	σιζ'		
Περὶ ποῖα ἁμαρτήματα ἐμποδίζουν τὴν ιερωσύνην	σιη'	ξθ'	
Πότε ἀργοῦσι τὰ μνημόσυνα	σιθ'		
Παρένεσις πατρὸς πρὸς υἱόν	τ'		
Περὶ ποῦ ἐγράφησαν τὰ τέσσαρα εὐαγγέλια, καὶ τίνος ἀντίτυπα ἐγένοντο· Ματθαίου ᾧ εὐαγγέλιον	τα'		
Περὶ τῶν πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ πόσους χρόνους ἔζησεν καθένας εἰς τὸν θρόνον	τβ'		
Τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ὀφρέκρια, ἥτοι τῶν μητροπολιτῶν ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων	τγ'		
Περὶ τοῦ πῶς γράφει τὴν μαρτυρίαν ὁ πνευματικὸς τοῦ μέλλοντος ιερωθῆναι	τδ'	χογ'	
Περὶ τοῦ πῶς γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς συστατικὸν γράμμα ιερέως	τε'	χοδ'	
Περὶ τοῦ πῶς γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς ἀπολυτικὸν γράμμα τοῦ θέλοντος ἀποδημῆσαι ιερέως	τς'		

Περὶ τοῦ μεγάλου μηνύματος ὅπερ δίδωσι τῷ ὑποψηφίῳ, καὶ τὴν εὐχαριστείαν ἣν ποιεῖ αὐτός	τξ'	
Περὶ πῶς γράφωσι τὴν πράξιν τοῦ ἐπισκόπου	τη'	
Ἐνταλτήριον γράμμα ὅπερ γράφωσι οἱ ἀρχιερεῖς ὅταν ποιοῦν πνευματικόν	τθ'	χοβ'
Γράμμα συγχωρητικὸν ὅπερ γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς τῶν ἐξομολογουμένων	τι	
Περὶ πῶς ποιῶσιν οἱ ἀρχιερεῖς τῷ σταυροπηγίῳ	τια'	χος'
Περὶ πῶς γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς ἀντιμίσιον	τιβ'	χος'
Ὅπως γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς γράμμα εὐεργετικὸν ὅδαν δίδωσι σταυρὸν ὀφφίκιον ἐπιγονάτιον	τιγ'	
Περὶ πῶς γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς τὰ γράμματα ἅπερ δίδωσι τῶν ἀπερχομένων εἰς ταξίδιον διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης ὅταν ὁ τόπος ἐκεῖνος ὑπὲρ ὕγιης, ἦταν	τιδ'	
Τὸ παρὸν γράμμα ἐστὶν τῶν ἀποδηματῶν διὰ θαλάσσης	τιε'	
Γράμμα ὅπερ γράφουν οἱ ἀρχιερεῖς περὶ ζητείας μοναστηρίου ὁποῦ νὰ εἶναι χαλασμένον καὶ θέλουν νὰ τὸ ἀνακαινίσουν	τις'	χοη'
Γράμμα ὅπερ γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς περὶ ζητείας αἰχμα(λώτου)	τιζ'	χοθ'
Περὶ πῶς γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς περὶ ζητείας ὁποῦ νὰ συκοφαντηθῇ ἀδίκως)	τιη'	
Διαζύγιον ὅταν ὁ ἄνδρας κατηγορεῖ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ὅτι μοιχεύεται καὶ δὲν τῆς τὸ ἀποδείξει καὶ θέλῃ ἡ γυναῖκα ὅτι νὰ χωρισθῇ ἐξ αὐτοῦ	τιθ'	χπ'
Ἐτερον διαζύγιον ὅταν μοιχεύεται ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρός, καὶ τῆς τὸ ἀποδείξει	τκ'	χπα'
Ἐτερον διαζύγιον ὅταν ὁ ἄνδρας οὐ δύναται εὐρεθῆναι μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ	τκα'	χπβ'
Ἐτερον διαζύγιον ὅταν ὁ ἄνδρας μισέσῃ καὶ περάσουν χρόνοι πέντε καὶ δὲν μάθῃ ἡ γυναῖκα αὐτοῦ δι' αὐτὸν ὅτι ζῇ, καὶ θέλῃ νὰ ὑπανδρευθῇ	τκβ'	χπγ'
Ἐτερον διαζύγιον ὅταν δαιμονίζεται ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα καὶ θέλῃ νὰ χωρισθῇ	τκγ'	χπδ'
Περὶ πῶς γράφεται τῆς νύμφης τὸ προικοσύμφωνον	τκδ'	
Περὶ τί δηλοῖ τοῦ πάπα ὄνομα	τκε'	
Περὶ τῆς μήτρας ὁποῦ φοροῦν οἱ ἀρχιερεῖς	τκς'	
Περὶ πῶς ἔκαμναν τὸ πολαὶὸν καιρὸν τὸν βασιλεῖα	τκζ'	
Περὶ θανατικὸν ὁποῦ νὰ εἶναι εἰς ἓνα τόπον καὶ ἂν δύναται νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὸν θάνατον ἂν εἶναι καὶ φύγῃ	τκη'	
Περὶ γονορρυΐας καὶ ὑγρότητος ἀνθρώπου καὶ εὐχὴ συγχωρητική	τκθ'	
Περὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς πρώτης συνόδου	τλ'	χμς'
Περὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς δευτέρας	τλα'	
» » » » » τρίτης	τלב'	
» » » » » τετάρτης	τλγ'	
» » » » » ε'	τλδ'	
Περὶ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἑκτης συνόδου	τλε'	
» » » » » πενθέκτης	τλς'	
» » » » » ἑβδόμης	τλη'	
Τάξις πρωκαθεδρίας τῶν ὁσιωτάτων πατριαρχῶν	τλθ'	χν'
Ἡ γενομένη διατύπωσις παρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ ὅπως ἔχουσι τάξεις οἱ θρόνοι τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ὑποκοιμένων τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως	τμ'	
Αἱ ἀρχιεπίσκοποι	τμα'	
Περὶ ποῖοι ἀποτοὺς μητροπολίτας ἔχουν τὴν σήμερον ἐπισκόπους	τμβ'	χνα'
Περὶ τῶν ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων ὁποῦ ἐτιμήθησαν κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ ἐγένοντο μητροπολίται καὶ περὶ τῶν ἐπισκόπων ὁποῦ ἐγιναν ἀρχιεπίσκοποι	τμγ'	
Περὶ τῶν μητροπολιτῶν ποῖοι λέγονται ὑπέρτιμοι καὶ ἑξαρχοι, ποῖοι δὲ ὑπέρτιμοι μόνον	τμδ'	χνβ'
Περὶ πῶς γράφωσιν οἱ μητροπολίται τῷ κοινῷ δεσπότη τῷ οἰκουμενικῷ	τμε'	χνε'
Περὶ πῶς γράφωσιν οἱ μητροπολίται τῷ Ἀλεξανδρείας	τμς'	χνς'
» » » » » Ἀντιχείας	τμζ'	χνζ'
» » » » » Ἱεροσολύμων	τμη'	χνη'
» » » » » πρὸς τὸν Ἀρχιειδῶν	τμθ'	χνθ'
» » γράφει μητροπολίτης πρὸς μητροπολίτην	τν'	χξ'
» » » » » πρὸς ἀρχιεπίσκοπον	τνα'	χξα'
» » γράφωσιν οἱ μητροπολίται τοῖς ἐπισκόποις	τνβ'	χξβ'
» » γράφει ἐπίσκοπος πρὸς τὸν μητροπολίτην αὐτοῦ	τνγ'	χξγ'
» » » » » ἐπίσκοπον	τνδ'	χξδ'
» » γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς τοῖς ἀρχουσι τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας	τνε'	χξε'

Οὕτω μὲν οὖν γράφωσι τοῖς ἑξὼ κατακύκλοις ἤγουν τοῖς	τνι'	
Περὶ τοῦ Θεσσαλονίκης ὅτι ἀπὸ τοὺς μητροπολίτας αὐτὸς μόνος γράφεται	τνζ'	
Περὶ πῶς γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς εἰς τὸν κνέξην Σεργίας	τνη'	χξη'
» » » » πρὸς τὴν Κνέξησαν	τνθ'	
Περὶ πῶς γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς εἰς ζουπάνον	τζ'	χξθ'
Περὶ ποῖα πιτάκια ἐπιγράφωσι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ πῶς ταῦτα ἐπιγράφωσι	τζα'	
Περὶ πῶς γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς πρὸς τοὺς κληρικοὺς αὐτῶν καὶ πρὸς τοὺς πρῶ-		
τους τῶν κοσμηκῶν, καὶ πρὸς ἅπαντα τὸν λαόν, ὅταν εὐρίσκωνται ἐν ἄλλῳ τόπῳ	τζβ'	
Περὶ πῶς γράφωσιν τοὺς κληρικοὺς τῶν ἀρχιερέων	τζγ'	
Περὶ ἱερέων, ἢ καὶ κοσμηκῶν ὅπου θέλουν νὰ γράψουν γραφὰς εἰς μητροπολίτην .	τζδ'	
Περὶ πῶς γράφουν εἰς ἐπίσκοπον οἱ ἱερεῖς, ἢ καὶ κοσμηκοί	τζε'	
» » » οἱ ἀρχιερεῖς πρὸς τὸν πρῶτον τοῦ ἁγίου ὄρους	τζς'	χξς'
» » γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς εἰς ἡγούμενον, καὶ εἰς τοὺς γέροντας	τζζ'	χξζ'
» » » πρὸς ἄρχον μέγαν	τζη'	χο'
» » » εἰς χρήσιμον ἄνθρωπον	τζθ'	χοα'
» » » εἰς διδάσκαλον φιλόσοφον	το'	
» » » τὸν μπέν τῆς Μεγαλοβλαχίας	τοα'	
» » » » Μπογδανίας	τοβ'	
» » » δραγομάνον ὅπου νὰ εἶναι εἰς τὸν βασιλέα	τογ'	
» » » μέγαν ἄρχοντα	τοδ'	
» » » ἱερομόναχον	τοε'	
» » » ἡγούμενον	τος'	
» » » ἱερέα	τοζ'	
» » » »	τοη'	
» » » ἱεροδιάκονον	τοθ'	
Τακτικὸν εἰς ἄρχοντα μέγαν	τι'	
Ἔτερον	τια'	
Εἰς ἄρχοντας γραφὴν	τιβ'	
» » καὶ ἐγκάρδιον φίλον	τιγ'	
(Λεῖπει ἐν φύλλον 166)		
Εἰς τὸν οἰκεῖον γεννήτορα πῶς δεῖ ἕκαστος γράφειν	τις'	
» ἀδελφὸν ὁμομήτριον καὶ ὁμοπάτριον	τιζ'	
» ἀδελφὴν θήλειαν	τιη'	
Περὶ βιβλίων τῶν μὴ ἀναγινωσκομένων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ	τιθ'	τι'
[Οἱ οἰκοδομηταί . . . ἂν βάλλωσιν ἄνθρωπον στοιχεῖον]	τιι'	χιγ'
[Οἱ ἀποστεροῦντες μισθὸν μισθωτοῦ]	τια'	χιε'
[Εἴ τις κρύπτει ἀπὸ τὸ δέκατον]	τιβ'	
[Οἱ κλέπτοντες τοὺς ἄλωνα]	τιγ'	
Λύσις ἀφωρις μου. Εὐχὴ λεγομένη ὑπὸ ἀρχιερέως	τιδ'	ιμ' ξε'
Περὶ γυναικὸς ἢ καὶ ἀνδρὸς ὅπου νὰ ποιοῦν ἀσκησιν	τιε'	
[Ἐὰν γυναῖκα ἐξ ἀμελείας ἐπικαντηράσει] τὸ νήπιον αὐτῆς καὶ τελευτήσῃ	[τις']	χιμ'
[Ὁ ποδένων ἀνδρόγυνα] (= ὅπου δένων)	[τιζ']	χιβ'

Γ'

Τὰ τοῦ χειρογράφου Δ. Σγούτα κεφάλαια, τὰ ἐλλείποντα ἐκ τοῦ χειρογράφου Ἑλλ. Φιλ. Συλλόγου.

- ι' Περὶ ἱερωμένου ὅπου νὰ ἔχῃ γυναῖκα καὶ γένει ἀρχιερεὺς νὰ χωρίζεται ἀπ' αὐτῆς, καὶ ἡ χειροτονία νὰ γίνεται μὲ τὸ θέλημά της.
- ια' Περὶ ἐπισκόπου, καὶ τί λέγεται ἐπίσκοπος, καὶ ὅτι νὰ ἔχῃ ἐξουσίαν εἰς ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικά πράγματα.
- ιβ' Περὶ ἀρχιερέως ὅπως νὰ μὴ δὲν κάμῃ χειροτονίαν ἔξω ἀπὸ τὰ ὄρια τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ, οὐδὲ νὰ χειροτονήσῃ τινὰ ἀπὸ ξένην ἐνορίαν.
- ιγ' Περὶ ἀρχιερέως ἐὰν ἀφήσῃ τὸν θρόνον αὐτοῦ ὑπάγῃ εἰς ἄλλον τόπον καὶ λείψῃ ἑξὶ μῆνες.

- κε' Περὶ ἱερέως ἢ ἱερέως ἀνέναι καὶ τὸν κατηγορήσουν.
- κς' Περὶ ἐπισκόπου ἢ ἄλλου ἱερωμένου ὅπου νὰ τὸν ἐκαθήρουν καὶ λειτουργήσῃ.
- κζ' Ὅτι ἡ τοῦ Πατριάρχου ἀπόφασις δὲν κατακρίνεται καὶ περὶ κριτηρίων βασιλικῶν.
- κη' Ὅτι ὁ καθηρηθεὶς ἀρχιερεὺς ἔχει ἀδειαν νὰ μετακαλῇ δευτέραν σύνοδον νὰ μετακρίνεται ἢ ὑπόθεσις τῆς κατηγορίας αὐτοῦ.
- λ' Περὶ μεταθέσεως ἀρχιερέων, καὶ περὶ παραιτήσεως, καὶ ὅτι δίδεται θρόνος ἀρχιερατικὸς πρὸς ἄλλον ἀρχιερέα ἐξαρχικὸς πάρεξ τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου.
- λα' Περὶ ἐπισκόπων καὶ ἱερέων ἐὰν δὲν μνημονεύουν τὸν μητροπολίτην αὐτῶν.

- λζ' Ὅτι οἱ ἱερεῖς νὰ μὴ δὲν ἀφορίζουν τινὰ χω-
ρίς θέλημα τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν.
- μβ' Περὶ κληρικῶν καὶ καλογήρων ἀνέναι καὶ
κάμουν συνωμοσίαν ἢ φατρίαν κατὰ τοῦ
ἀρχιερέως, καὶ περὶ παρασυναγωγῶν.
- μγ' Περὶ κληρικοῦ ἐὰν ὑβρίσῃ τὸν ἀρχιερέαν αὐ-
τοῦ, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ κοσμι-
κὸς ἐὰν ὑβρίσῃ ἱερέαν ἢ δῆρρον καὶ περὶ
τῶν καταλαλούντων τὸν ἀρχιερέαν αὐτῶν.
- μδ' Περὶ ἀρχιερέως ἀνέναι καὶ λειτουργεῖ μόνος του.
- ν' Περὶ τιμῆς ἱερέων.
- να' Περὶ διαθήκης ἀρχιερέων.
- νβ' Περὶ τῆς ἡλικίας τῶν χειροτονουμένων ἱε-
ρέων, καὶ ποῖα ἁμαρτήματα ἐμποδίζουν
τὴν ἱερωσύνην.
- ξα' Περὶ ἱερέως ἂν ἀποθάνῃ ἄτεκνος.
- ξβ' Περὶ ἱερέως ὅπως νὰ μὴ δὲν ἀνακρίνουν τὸν ἀρ-
χιερέα αὐτῶν, καὶ ἐὰν δὲν τὸν μνημονεύουν.
- ξδ' Περὶ ἱερωμένων καὶ καλογήρων νὰ μὴδὲν
μεταχειρίζονται φροντίδες κοσμικαῖς, οὐδὲ
νὰ λατρεύουν.
- ξη' Περὶ τοῦ θέλοντος νὰ ἱερωθῇ καὶ ἐπάρῃ γυ-
ναῖκα ἢ χήρα ἢ δούλα ἢ κακοῦ βίου.
- ξθ' Περὶ τοῦ εὐρισκομένου εἰς ἁμαρτήματα ὁποῦ
νὰ ἐμποδίζουν τὴν ἱερωσύνην καὶ αὐτὸς
χειροτονηθῇ καὶ περὶ ἐβρσίου ὁποῦ νὰ βα-
πτισθῇ ὅτι γίνεται ἱερεὺς, καὶ περὶ τῶν
ἀναξίων ὁποῦ λειτουργοῦν.
- ογ' Ἐάν τις ἐλθῇ εἰς γάμον, καὶ λάβῃ ἱερωσύνην
καὶ ὁ γάμος νὰ εὐρεθῇ παράνομος, καὶ περὶ κο-
σμικοῦ κληρικοῦ ἐὰν ἔχῃ γυναῖκα παράνομον.
- οδ' Περὶ ἱερέως καθαιρεθέντος, ἐὰν λέγῃ τὸ Εὐ-
λογητὸς ὁ Θεός, καὶ περὶ τοῦ συνευξαμένου
μετὰ κληρικοῦ καθηρημένου.
- οθ' Περὶ κληρικοῦ ἵνα μὴ δὲν ὑπηγένηται εἰς
κрасοπουλείον, οὐδὲ κατηλείον.
- πα' Ὅτι νὰ λαμβάνουν ἱερωσύνην καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ
δὲν εἶναι ἀπὸ γένους ἱερατικοῦ, καὶ ἐκεῖνοι
ὁποῦ γεννηθῶν ἀπὸ πόρνης γυναῖκας.
- πγ' Περὶ ἱερέως ἐὰν εὐλογῇ γάμον παράνομον.
- πη' Περὶ γυναικὸς ἐὰν ἀφήσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς
ἢ ὁ ἄνδρας τὴν γυναῖκα διὰ τὸ βδελύτε-
σθαι τὸν γάμον.
- ι' Περὶ τοῦ κρίνεσθαι πάντας τοὺς κληρικοὺς
καὶ μοναχοὺς ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως.
- ια' Περὶ ἐπισκόπων καὶ τῶν ἄλλων τοῦ κλήρου
ὁποῦ νὰ παίζουν χαρτὰ καὶ νὰ ἀρνηθῶν
τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ.
- ιγ' Περὶ κοσμικῶν ἀνθρώπων ἐν καιρῷ διωγμοῦ
ἐὰν πιασθῶν καὶ ἀσεβήσουν καὶ μετὰ
ταῦτα θέλουν νὰ ἱερωθῶν.
- ιδ' Περὶ κληρικοῦ ἢ κοσμικοῦ ἐὰν βαρῇσιν τι-
νος ἀνθρώπου καὶ ἀποθάνῃ, ἢ ἱερωμένος
ἐὰν δῆρρῃ τινά.
- ιε' Περὶ τῶν λαμβανόντων δευτέραν χειροτονίαν,
καὶ ποῖοι μεταχειροτονοῦνται, καὶ ποῖοι με-
ταβαπτίζονται καὶ περὶ ἀρχιερέως ἐὰν κάμῃ
χειροτονίαν.
- ις' Περὶ τοῦ θέλοντος νὰ κτήσῃ μοναστήριον ἢ ἐκ-
κλησίαν ὅτι νὰ μὴ δὲν τὰ ὀρίξῃ, αὐδὲ χω-
ρὶς θέλημα τοῦ ἀρχιερέως νὰ τὰ κάμῃ.
- ιη' Περὶ ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς ὁποῦ θέλει νὰ ἐλθῇ
εἰς τὸ σχῆμα τῆς καλογερίκῃς, ἕως πότε νὰ

νὰ δοκιμάζεται, καὶ χωρὶς ἀναδόχου νὰ μὴ
δὲν γίνεται.

- ρ' Περὶ μοναχῶν καὶ ἱερομονάχων ὁποῦ νὰ εὐ-
ρίσκονται καὶ κατοικοῦν εἰς τὸν κόσμον,
καὶ διὰ ποίας εὐγένουν ἀπὸ τὸ μοναστήριον.
- ρβ' Περὶ καλογήρου καὶ καλογρίας ἐὰν ἐλθῶσιν
εἰς γάμον, ἢ μεγαλόσχημος ἢ μικρόσχημος
πορνεύσει, καλογραία ἐὰν εἶναι μαυλίστρια
ἢ κοσμική.
- ρδ' Περὶ ἱερωσύνης καὶ τοῦ σχήματος τῶν μονα-
χικῶν ποῖον εἶναι μεγαλύτερον.
- ρε' Περὶ καλογήρων καὶ καλογριάδων ἵνα μὴ γί-
νονται ἀνάδοχοι παιδίων, οὐδὲ ἱερομόναχος
στεφάτῳ ἀνδρόγυνῳ.
- ρς' Ὅτι ἐπὶ χάρισμα εἶναι τὰ τοῦ ἁγίου πνευ-
ματος, καὶ ἐπὶ εἶναι τὰ μυστήρια τῆς ἐκ-
κλησίας, καὶ ἐπὶ εἶναι αἱ μεγάλοι ἐορταὶ
καὶ ἐπὶ τὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα.
- ρθ' Ὅτι εἰς τὰς ἐκκλησίας συμπόσια δὲν γίνονται
οὐδὲ κατηλεία εἰς τοὺς ἱερούς περιβόλους.
- ριβ' Περὶ ἱερέων ὅτι βαπτίζουν εἰς τρεῖς πατέρας,
εἰς τρεῖς υἱοὺς καὶ εἰς τρεῖς παρακλήτους,
καὶ περὶ τῶν μὴ βαπτιζόντων εἰς τρεῖς κα-
ταδύσεις.
- ργγ' Ὅτι διπλοῦς εἶναι ὁ ἄνθρωπος καὶ ὅτι οἱ οὐ-
ρανοὶ εἶναι κεκλεισμένοι ἐκείνου ὁποῦ δὲν
εἶναι βαπτισμένος.
- ρxd' Περὶ ἱερέως ἀνέναι καὶ βαπτίζει τὸ παιδίον
αὐτοῦ ὡς ἂν ἱερεὺς καὶ ἐὰν εὐλογῇ καὶ τὸν
γάμον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.
- ρκε' Περὶ ἱερέως ὅτι ἀφοῦ φάγῃ δὲν βαπτίζει, μό-
νον πρὶν τῆς θείας λειτουργίας, οὐδὲ τῇ
μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ δὲν βαπτίζει.
- ρκς' Ἐρώτησις πρὸς τὸν Μέγαν Διόνυσιον, περὶ
ποῖα ἁμαρτήματα συγχωροῦνται μετὰ τὸν
θάνατον, διὰ τῶν λειτουργιῶν καὶ τῶν εὐ-
χῶν καὶ τῶν ἐλεημοσυνῶν ὁποῦ γίνονται
διὰ τοὺς ἀποθαμένους.
- ρλα' Διὰ τίνα αἰτίαν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνθρώπου
κάμουν αὐτοῦ μνημόσυνα, εἰς τὰς τρεῖς
ἡμέρας, εἰς τὰς ἐννέα καὶ εἰς τὰς σαράντα,
καὶ πότε ἐμποδίζονται νὰ μὴ δὲν γίνονται.
- ρμς' Περὶ τῶν βαθμῶν τοῦ γάμου, οἱ ὁποῖοι δια-
λαμβάνουν εἰς πόσους βαθμοὺς γίνονται
τὰ συνοικέσια καὶ εἰς πόσους δὲν γίνονται.
- ροβ' Περὶ γυναικὸς ὁποῦ νὰ γένῃ σκλάβα καὶ τὴν
μιάνουν νὰ μὴδὲν χωρίζεται ἐκ τοῦ ἀνδρὸς
αὐτῆς.
- ρογ' Περὶ ἀνδρὸς ὁποῦ νὰ διώξῃ τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ καὶ τὴν ἐμοιχεύσουν νὰ μὴδὲν τὴν
χωρίζεται.
- ρογ' Περὶ παρανόμου γάμου ὅτι χωρίζεται.
- ρπ' Περὶ ἀνδρὸς ὁποῦ συνευρίσκειται μετὰ τῆς
γυναικὸς αὐτοῦ εἰς τὴν παραφύσιν, ὅτι χω-
ρίζεται καὶ περὶ τοῦ κανόνος αὐτοῦ.
- ρις' Περὶ γυναικὸς ὁποῦ νὰ ἔχῃ ρούχα καὶ νὰ μὴ-
δὲν δείξῃ ποῦ τὰ ἔῃ.
- σια' Περὶ παιδίων ποῖα λέγονται αὐτεξούσια καὶ
ποῖα ὑπεξούσια.
- σε' Περὶ παιδίων ὅπως νὰ τιμῶν τοὺς γονεῖς αὐτῶν.
- σκβ' Περὶ δύο συντρόφων ἐὰν ὁ ἕνας ἐκ τοὺς δύο ἐπά-
ρῃ σύντροφον χωρὶς τὴν βουλὴν τοῦ ἄλλου.
- σκς' Περὶ γεωργοῦ ἐὰν ἐργάσῃ χωράφῃ χωρὶς θέλημα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Νοτιάς 1898